

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

GENT IN DE NATIONALE EXPANSIE

Rede uitgesproken voor de Vlaamse Conferentie der Balie van Gent,
op 15 december 1962, door de Heer Maurits NAESSENS
Directeur der Bank van Parijs en van de Nederlanden

Mijnheer de Voorzitter,
Zeer geachte Toehoorders,

Het is een grote eer voor een niet-jurist vóór de Vlaamse Conferentie van de Balie te mogen optreden in dit Gerechtshof, dat Karel Ledeganck in zijn «Drie Zustersteden» bezingt als «een pronkjuweel der kunst waarop de vreemdeling in stomme aanbidding staart en, zoals Themis nooit er een bezat op aarde». Het is dan ook met een zekere schroom dat ik me tot deze hoogstaande vergadering richt.

Toen in de zomermaanden uw geachte Voorzitter mij uitnodigde vóór de Vlaamse Conferentie een lezing te houden, stelde ik hem, zonder lang nadenken, het onderwerp voor: «Gent en de nationale expansie».

Met uw toelating, Mijnheer de Voorzitter, zou ik deze titel willen wijzigen als volgt: «Gent in de nationale expansie». Met Gent zal bedoeld worden soms de stad zelf met de kanaalzone, soms de Gentse agglomeratie, soms het arrondissement, maar soms ook het ruimere hinterland van Gent. En wat de woorden «nationale expansie» betreft wil ik mij niet uitsluitend beperken tot de economische expansie maar zou ik ook graag met u, zeer geachte toehoorders, nevenpaden willen bewandelen.

Ik zou vooreerst een terugblik op de geschiedenis willen werpen. Voorzichtig echter, vermits ik evenmin historicus ben als jurist. Deze terugblik kan ons een indruk geven betreffende zekere constanten in het historisch verleden van Gent, die heden ten dage nog nawerken.

Daarna zou ik meer specifiek voor U willen behandelen de economische evolutie van de laatste decennia, de voorwaarden en de kenmerken van een recente opgang, evenals de toekomstige groeikansen die m.i. reëel zijn.

In een derde en laatste gedeelte zal ik een poging doen om de algemene toekomstmogelijkheden van sociale en economische aard uit te stippelen. Misschien niet altijd alleen zoals ik ze werkelijk zie, maar ook zoals ik ze droom.

I. Historische constanten en hun betekenis voor de expansie van Gent

Vóór enkele jaren reisde ik, voor een verblijf van een veertiental dagen, naar Florence. Het was een van mijn schoonste recente belevenissen. Een epos heeft zich daar afgespeeld op een oppervlakte van niet meer dan een kwadraat km. Deze stad heeft alle sociaal-politieke regimes gekend; zij bracht tevens wetenschap en kunst op een onovertroffen peil. Uit haar midden zijn mannen opgestaan die in alle domeinen universele toppen bereikten. Wanneer ik nu, na de zomermaanden, een boeiende historische lezing over Gent begon te besluiten, dacht ik onwillekeurig terug aan Florence; een verschil viel mij echter op, nl. dat Gent vele malen verwoest werd, terwijl de Florentijnen, — hoe verdeeld zij ook waren, zoals ook de Gentenaren in hun geschiedenis —, dit gevaar meestal wisten af te wenden. «Het Gentse epos is even groot als dit van Florence» zei ik tot uw geachte stadssekretaris, dhr. Verhe. Maar hij antwoordde mij, als een echte stadssekretaris van Gent: «een groter epos, Mijnheer Naessens».

Bij dit historisch gedeelte meen ik te kunnen vertrekken van zekere vaststellingen om daarna enkele historische constanten in de Gentse evolutie in het licht te stellen.

Vijf vaststellingen lijken mij in dit verband hoofdzakelijk van belang:

1. Geen stad heeft een groter rol gespeeld in de strijd voor de democratische vrijheidsgedachte, ten koste van herhaalde vernietiging, ook zelfvernietiging, dood en verbanning van alle weerbare mannen; tientallen malen heeft deze stad niemand of niets ontzien om haar tol te betalen aan de langzame bevrijding van de mens van hongers, angst en slavernij.

2. Geen stad heeft tevens, in de hoog-periode van grotere democratische ontplooiing, een rijkere schoonheid, meer eigen kultuurscheppende kunst en wetenschap gebaard.

3. Geen stad heeft, na vernietiging van buiten af of na zelfvernietiging, zó permanent terug de krachten van heropleving verwekt en tegelijkertijd zulke sterk vernieuwde grootheid ontwikkeld.

In de Middeleeuwen geloofde men in de Maagd van Gent die steeds dit mirakel bewerkstelligde: stoffelijk en geestelijk is Gent altijd weer opgestaan, ook al bereikte het niet altijd in de latere eeuwen, zo algemeen, de vroegere universele toppen.

4. Geen stad heeft meer haar leiders verguisd, na ze kortstondig geëerd te hebben; geen stad heeft ze later met zoveel roem beladen; dit geschiedde zowel voor *Jacob van Artevelde* als voor *Edouard Anseele* en als voor vele anderen.

5. Niet te ver van de zee gelegen, maar ver genoeg om meestal vrij te zijn van zeepiraterij, vormde de stad in haar ligging aan het samenvloeien van Schelde, Leie en Lieve, door de eeuwen heen, een merkwaardige vestigingsplaats. De basis van haar verbindingen met het binnenland alsook met de zee werd verder uitgebouwd door het graven van kanalen over Brugge en over Terneuzen.

In haar geschiedenis kunnen enkele constanten opgemerkt worden:

1. Zoals ook elders werd een periode van grootheid steeds ingeluid wanneer nieuwe klassen of vernieuwde krachten in de gemeentelijke maatschappij een gevestigde sociale stratificatie doorbreken en de polarisator uitmaken, — helaas steeds tijdelijk —, van een eendrachtig Gents streven naar expansie.

Voorbeelden: in de XIIIe eeuw waren het de Poorters die zich tot de gelijken opwerkten van de edellieden; in de XIVe eeuw waren het de kleine lieden inz. de wevers die de sociale en politieke doorbraak verwezenlijkten; dit geldt ook voor bepaalde periodes in de 16^e, 17^e, 18^e, 19^e en 20^e eeuw.

Maar de ondergang kwam meestal wanneer de nationale en internationale omstandigheden minder gunstig werden, een klasse absolute voorrechten opeiste en wanneer deze klasse, ofwel de oppositie, soms gemeenzaak maakte met buiten-Gentse machten.

In periodes van vergelijk of van eendracht, — zij waren steeds zeer tijdelijk —, was Gent een internationale grootmacht, die op gelijke voet met despoten, koningen en keizers onderhandelde. Zo onder Jacob Van Artevelde, een poorter, en in de Bourgondisch-Carlijnse periode, die eindigde met de Pacificatie van Gent in 1576, toen Gent «Het hart en de geest is geweest van de Nederlanden» (1).

2. Telkens Gent vrij zijn burgers kon uitzenden in grotere ruimten en de banen van penetratie in Europa open lagen groeide de welvaart.

Dit was niet alleen het geval in de Middeleeuwen en tijdens de Herleving maar ook in het midden van de 18^e eeuw, bij het begin van wat Prof. J. Dhont de pre-industriële revolutie noemt (2); zo ook in de hedendaagse geschiedenis (3). Wanneer echter Gent afgesneden werd van de rest van de wereld door machtige legers of wanneer zijn levensruimte door artificiële politieke en tolmuren beperkt werd, verschrompelde de welvaart en brak een periode aan van economische en sociale neergang of ondergang.

Zij had voor gevolg een kristallisatie van de sociale stratificatie, waarbij de bezitters door sociale en politieke maatregelen hun voorrechten wilden bestendigen en uitbreiden, terwijl de niet-bezitters crepeerden van honger, wat tot opstand leidde; de besten onder deze laatsten vertrokken naar elders of wierpen zich

in een aktie met als doel het opnieuw doorbreken van de intussen gevestigde sociale toestand.

Deze vaststellingen en deze constanten zijn van betekenis voor een eerste beoordeling inzake de historische taak die Gent wacht, vandaag en in de onmiddellijke toekomst.

Gent krijgt immers, heden, een moderne infrastructuur die het op zijn Europese taak voorbereidt. Het wordt het knooppunt van drie nationale of internationale autosnelbanen (Brussel - Oostende, Antwerpen, Rijsel, Antwerpen - Zelzate - Knokke). Bovendien zijn daar nog: de verbreding van het kanaal en de sluis van Terneuzen, de inrichting van grote industrieterreinen, het aanleggen van de ringvaart en het op Europese afmetingen brengen van de kanalen naar het hinterland alsook de vestiging van een moderne staalindustrie met aanverwante bedrijven. Dit alles moet uiteindelijk een grotere diversificatie brengen in de bronnen van welvaart, die Gent overwegend vond in zijn door de tijd steeds herlevende en zich moderniserende textielnijverheid.

Er is tevens de verwezenlijking van de Europese Economische Gemeenschappelijke Markt, een beschermd vrijhandelsgebied waarover het vrij privé-initiatief van Gent nooit beschikt heeft.

Indien de historische constanten nog van kracht zijn, dan liggen hier elementen die voor deze stad, een nieuwe periode moeten inluiden. Maar dan moet Gent ook weer de vernieuwende volkskrachten vinden die het steeds, na mateloze rampen, in zijn midden heeft weten geboren worden. Ook samenwerking van deze krachten is geboden; zij mogen zich niet wederzijds uitschakelen wat in het verleden tot zelfvernietiging leidde.

* * *

De geschiedenis leert ons desbetreffend ook wel iets van het Gentse volkskarakter.

Een Gentenaar, de Heer *Emile Langui* (4), schreef onlangs, in één van de belangrijkste internationale tijdschriften gewijd aan de hedendaagse kunst, over een levend en reeds internationaal befaamd Gents schilder: «Il est né à Gand au cœur de la ville la plus grave, la plus triviale, mais aussi la plus vaillante de la Flandre». En ik omschrijf het. «Grave»: ik zou het willen weergeven door «ernstig, streng, hard». Deze karakteristiek is verbonden aan zijn eeuwen van strijd naar buiten en naar binnen. Ook «triviale» is deze stad. Ik zou het vertalen door triviaal of «plat»; waar de volkstaal zich niet als een werkelijke kultuurtaal kan ontwikkelen en zij niet de vormen kan opleggen van een beschaafde omgang, daar zijn de gewoonten en daar blijft de volkstaal plat: het is ook «la plus vaillante de la Flandre», dat is «de dapperste».

Dit zijn dan wel enkele karakteristieken van deze vechtersstad tot de strop.

Ook al vervagen de volkstypen van de respektieve oude steden in het zich intensifiërend nationaal, Europees en internationaal verkeer, toch blijft er in de oude steden iets van het eigen volkskarakter. Nu vertoont Gent de kenmerken van een oude stad, die na haar laatste periode van beperkte bloei, sedert 1928 tot voor kort een beeld van economische en sociale stagnatie oproept. Het fenomeen van de kristallisatie van de sociale stratificatie heeft zich voorgedaan met al de nevenverschijnselen waarover ik sprak bij het vaststellen van de constanten in de Gentse ontwikkeling doorheen de eeuwen. Indien de universiteit nog een zeker werkveld bood voor de Gentse intelligentia, gingen velen uit Gent weg, naar Brussel of elders.

Daar waar in Oost-Vlaanderen, zoals wij het verder

zullen toelichten, in de laatste decennia, tot op heden, de laagste lonen betaald werden van heel het land, leidden de tegenstellingen tussen rijk en arm tot een sociale gespletenheid, die nog vergroot werd door een taalmuur die hoger is dan waar ook in Vlaanderen.

Toen ik onmiddellijk na de wereldoorlog in de stad Montreal in Canada belandde, trof het mij hoe deze stad eensdeels Frans was en anderdeels Engels. In een meer dan 20 km lange straat, de rue Ste Catherine, wordt aan het ene eind van de straat Frans gesproken in kleine volkswinkels, aan het andere eind van die straat, in mooiere rijkere gelegenheden, Engels. Ik kocht een boek dat dit eigenaardig verschijnsel toelicht « The Two Solitudes » (Les deux solitudes). Ik zou het kunnen vertalen door « De dubbele eenzaamheid ». Bij de lezing ervan merkte ik dat deze taalmuur ook een sociale muur uitmaakte waar, langs de ene zijde, de meer begunstigden Engels en langs de andere zijde, de minder begunstigden Frans spreken.

In Gent is dit veel erger: de taalmuur loopt door heel de Stad en over de voorsteden tot in den lande.

Geschiedkundig is dit wel te verklaren (5). Toch doet het wel vreemd aan wanneer men bedenkt hoe uit de literatuur blijkt dat Gent in de geschiedenis de kampioen is geweest van de volkstaal, hoe de vertegenwoordigers van Gent steeds de spil waren van de Vlaamse formatie om van hun graven, hun prinses, hun keizers te eisen dat elke betrekking en elke relatie in het Plat of in het Vlaams zou geschieden. Zo ver gingen zij dat zij verkregen, — onder Jan Zonder Vrees nl. — dat de prins voortaan uitsluitend medewerkers zou hebben die zich van het Vlaams zouden kunnen bedienen en dat zij van de medeverbondenen uit Brugge en Ieper en andere steden, de schriftelijke toezegging bekwamen dat, indien één van de stedelijke leiders hier een uitzondering zou op maken, hij zich aan verbanning zou blootstellen.

* * *

Dit brengt mij tot een derde constante van de Gentse geschiedenis, nl. dat de stad telkenmale zij een voorname rol speelde in de Europese welvaart en cultuur en in alle aspecten machtig was, integraal Vlaams van uitdrukking was.

Dit belette niet dat Gentse zonen, tijdens minder gunstige tijden, uitweken omdat deze stad zelf niet de ontwikkelingsbodem gaf voor hun genie. Men vergat daarbij veelal dat zij de emanatie van Gent waren, temeer omdat zij zich van hun taal vervreemdden. Soms gebeurde het zelfs dat, — aan het toppunt van hun roem —, er onder hen waren die hun herkomst miskenden.

* * *

Dit brengt mij tot het uitspreken van de overtuiging dat de toekomst van Gent, Vlaams en universeel zal zijn of *niet* zal zijn (6).

De « Two Solitudes », de twee taalgroepen van Gent, die tevens sociaal gescheiden zijn, moeten een gedegen kern worden van volksexpansie, op Vlaamse grondslag.

Men beklagt zich er op dit ogenblik over, voor de betrekkingen met de sociale bovenlaag, geen uitvoerend personeel te vinden dat perfect franssprekend is. Maar is het de taak niet van dezelfde sociale bovenlaag in dienst te staan van het ganse volk en de cultuur van dat volk te doen gedijen? Het is verkeerd te menen dat deze bovenlaag draagster van andere volkskulturen kan zijn. Zij die ertoe behoren zullen er trouwens nooit tenvolle gewaardeerd worden.

Ik verheug er mij over dat franssprekende families

hun kinderen naar de Vlaamse universiteit sturen, waar sommigen een toonaangevend Nederlands leren, zodat zij soms een voorbeeld worden van Nederlandse taalkennis. Ik verheug er mij *niet* over dat de kennis van het Frans afneemt in Vlaanderen. Het vraagstuk moet anders gesteld worden. En dit is dan wel de bestemming van wat ik, in navolging van *Jan Boon*, als de Vlaamse gentleman en als de Gentse gentleman zou willen bestempelen: dat hij als 100 % Vlaams, in hart en nieren, in Europa *het best* de Europese talen zou kennen. Een klein volk kan een groot volk zijn. Denkt opnieuw aan Florence, dat op een kwadraat kilometer alles verwezenlijkt heeft wat in de kultuurgeschiedenis van een volk kan gebouwd worden. Denkt ook aan Gent en zijn geweldig verleden.

Komende uit het kleinste taalgebied, omdat de Vlamingen de inspanning moeten doen andere talen te kennen en ook omdat ze open staan voor de kennis van vreemde kulturen, kunnen zij een rol spelen zoals geen volk in Europa. Nu Europa één wordt en Brussel mogelijk definitief zijn hoofdstad zal zijn, laat Gent dan een bolwerk worden van Vlaams en universeel leven. Dat de nieuwe mogelijkheid die Gent in de schoot valt eendrachtig moge benut worden.

Het is ongetwijfeld een moeilijke taak want naar mijn weten zijn er weinig of geen steden in België waar trots de schone uitstraling van de universiteit zoveel aan elkaar vreemde volksgroepen en -groepjes bestaan; versnippering, gescheidenheid en zelfgenoegzaamheid die leiden tot krakeel, niet tot verheffing. Maar in de tijden van « managerial revolution » moeten opnieuw de sociaal gekristalliseerde groepen en groepjes doorbroken worden en moet solidair aan de besten, — van waar ze ook komen —, een kans gegeven worden hun volk en daardoor alle volkeren te dienen.

* * *

Daar waar Gent zoveel in de toekomstige bloei van zichzelf zal moeten geven en waar het ook zoveel zal moeten aantrekken, is het wellicht nuttig het volkskarakter te oriënteren naar een hoger burgerschap in een communie met al wat hecht en echt is.

Wat ook de geografische en materiële mogelijkheden voor Gent mogen betekenen, het kapitaal aan mensen is het allereerste kapitaal en ik herhaal dat, wil Gent de ontzaglijke kans die het geboden wordt benutten, zijn burgers elke mogelijkheid moeten gebruiken om hun eigen persoonlijkheid in haar traditioneel harde en ernstige zin te volmaken.

* * *

Dit heeft ons uit het verleden ongemerkt tot het heden gebracht en ook reeds in de toekomst. Mijn rede vertoont afwijkingen maar zij zijn mede op het doel gericht.

II. Stagnatie en recente expansie van de Gentse economie

Ik kom nu tot het tweede gedeelte van mijn sprekebeurt, het specifiek economische; het situeert zich in de evolutie van de laatste decennia, ook van de laatste jaren; het houdt ook voorwaarden van economische programmatie in, voor de onmiddellijke toekomst.

Vooraf nog één bemerking. Nadat het onderwerp van deze voordracht werd vastgelegd verscheen, onder leiding van Professor *Vlerick*, de voortreffelijke studie over « Kenmerken en groei kansen van de Gentse economie » van de Heren *Bultynck* en *Van Merhaeghe* (7).

Deze publikatie heeft mijn opdracht ten eerste vergemakkelijkt omdat ze een rijkdom bevat van gegevens, welke op schitterende wijze werden verwerkt en geïnterpreteerd, zodat ik in ruime mate op deze studie heb kunnen beroep doen. Zij heeft ook mijn opdracht bemoeilijkt omdat men zich terecht de vraag kan stellen wat voor nieuws men over het onderwerp nog vertellen kan.

A. *Aard en oorzaken der stagnatieverschijnselen in de Gentse en Oost-Vlaamse economie tijdens de laatste decennia.*

1. *Stagnatiesymptomen*

Het lijkt me niet met zekerheid te bepalen vanaf wanneer de Gentse, en meer algemeen, de Oost-Vlaamse economie tekenen van stagnatie en zelfs, ten overstaan van de nationale expansie, van achteruitgang is gaan vertonen. Wellicht valt dit ogenblik samen met de wereldcrisis van 1929, alhoewel we over onvoldoende of zelfs over geen gegevens beschikken in verband met de evolutie van het B.N.P. en van het intern produkt der diverse gewesten vóór de tweede wereldoorlog, die de beste maatstaf zouden zijn om de relatieve economische evolutie van het Gentse met deze van het land te vergelijken en die ons zouden toelaten met meer zekerheid de aanvang van stagnatie vast te leggen.

In ieder geval kan men zonder gevaar van overdrijving gewagen van een economische slaap van ongeveer dertig jaar van de fiere Gentse schone, hetgeen wel zeer lang is in een periode tijdens dewelke de economische theorie en praktijk in stijgende mate aandacht begonnen te verlenen aan begrippen zoals regionale economie, economische planning en groei.

M. Anselin, A. Buyst en J. Maton in hun studie «Economisch structuurbeeld van Oost-Vlaanderen» (8) vermelden dat tegenover 1896 de industriële tewerkstelling in Oost-Vlaanderen, in 1956, gestegen is van 100 tot 113, terwijl de Oostvlaamse bevolking toenam van 100 tot 124 en de industriële tewerkstelling van het Rijk van 100 tot 138.

Uit het werk van R. Bultynck en W. Van Merhaeghe (9) blijkt dat de totale industriële tewerkstelling van 1947-1959 in het arrondissement Gent daalde van 100 tot 91, terwijl de index van het Rijk voor dezelfde periode lichtelijk steeg tot 101. Wanneer 1937 als basis 100 wordt genomen, steeg dezelfde index in 1959 voor het arrondissement Antwerpen tot 147, voor het arrondissement Brussel tot 128, voor het arrondissement Luik tot 136, voor het arrondissement Charleroi tot 133 en voor het arrondissement Gent, ten slotte, tot 106.

A. Delperre en J. Nols hebben door een statistische analyse van de tewerkstelling over de periode 1949-1958 getracht de ongelijkheid aan te tonen in de evolutie van de activiteitsgraad in de verschillende arrondissementen van het land. W. Van Waelvelde heeft die berekening aangevuld voor 1959 (10). Concreet uitgedrukt komt hun methode hierop neer dat berekend wordt hoeveel bedienden en werklieden er tewerkgesteld zijn op 100 inwoners. Voor het Rijk kwam men aldus tot een vermeerdering der werkgelegenheid van 1,68 % voor de periode 1949-59; voor Vlaanderen beliep ze 9,89 %; voor Wallonië bestond een vermindering van 10,44 %. Van de 41 arrondissementen bekleedt Gent de 33ste plaats met een vermindering van 5,67 %. Aalst, Eeklo en Oudenaarde waren er iets beter aan toe. Na Gent komt er geen enkel ander Vlaams arrondissement.

Een andere aanduiding van de economische stagnatie in het Gentse ligt in de internationale goederen-

bewegingen van de haven (zee, kanalen, rivieren en spoorweg). De totale ladingen en lossingen verminderden tijdens de periode 1938-1960 terwijl het goederenverkeer ter zee in andere West-Europese havens in sterke mate toenam.

In de loop van dit jaar zagen een tweetal belangrijke publikaties het licht, die eveneens toelaten de relatieve positie en evolutie van de provincie Oost-Vlaanderen te meten op een andere wijze dan in termen van tewerkstelling, nl. in de vorm van het bruto-binnenlands produkt per hoofd van de bevolking :

1. Les produits intérieurs provinciaux (y compris les produits intérieurs des arrondissements brabançons) 1948-1953-1959, van G. Chaput in Cahiers économiques de Bruxelles van Dulbea, januari 1962, nr. 13, blz. 5-36, en

2. Répartition par province et par région linguistique du produit intérieur global et de la valeur ajoutée relative aux diverses branches d'activité, verschenen in het Bulletin de Statistique van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, april 1962, blz. 672-732.

Indien het gemiddeld produkt per hoofd voor het Rijk in 1963 wordt gelijkgesteld met 100, beliep de corresponderende index, volgens C. Chaput, voor Vlaanderen 85,8, voor de Oost-Vlaamse provincie 81,1, terwijl West-Vlaanderen (76,2), Limburg (80) en Luxemburg (72,7) nog lagere indices vertonen (11).

Volgens de studie van het N.I.S. is in 1955, het Rijk steeds voor 100 nemend, het gemiddelde 88,3 voor Vlaanderen, 78,1 voor Oost-Vlaanderen en alleen Limburg geeft een nog lagere index (76,4) dan deze van Oost-Vlaanderen (12).

Nemen we nu de groeiritmen dan blijkt uit de studie van G. Chaput dat de jaarlijkse aangroeivoet van Oost-Vlaanderen, voor de periode 1958-59, 2,1 bedroeg tegenover 2,2 voor het Rijk en, voor de periode 1948-53, 1,8 tegenover 2,7. Dus is het percentage veel geringer dan het gemiddelde groeiritm van het Rijk voor de periode 1948-53, maar benadert het dit groeiritm voor de periode 1948-59. Hetgeen duidelijk maakt dat Oost-Vlaanderen voor de periode 1953-59 sneller groeide, in feite tegen 2,3 voor 1,9 voor het Rijk (13).

De cijfers van het N.I.S., — ook al zijn vergelijkingen omwille van de verschillen in berekeningswijze en in de periode wellicht uit den boze —, schijnen er evenwel op te wijzen dat de snellere groei voor de periode 1953-59 hoofdzakelijk aan het jaar 1959 te wijten is. Inderdaad indien het bruto-binnenlands produkt per hoofd van de bevolking, zoals berekend door het N.I.S. voor het jaar 1955 zowel voor het Rijk als voor de provincie Oost-Vlaanderen gelijk wordt gesteld aan 100, bedroeg het indexcijfer in 1958 voor het Rijk 111,7 en voor de provincie Oost-Vlaanderen 111,6, maar, voor 1959, 115,6 voor het Rijk en 117,5 voor de provincie (14).

Deze constatacie is van belang voor de latere bespreking wanneer wij zullen ingaan op de recente aanduidingen van een snellere expansie in Oost-Vlaanderen en Gent.

2. *Oorzaken van de stagnatie.*

De stagnatieverschijnselen, welke in Gent en omgeving konden worden waargenomen, moeten, — zo lijkt me —, vooraf in hun algemeen kader worden gezien. Ook al was de expansie van Gent en van de provincie Oost-Vlaanderen heel wat geringer dan deze van het land, toch mag men niet uit het oog verliezen dat het groeiritm, in België zelf, relatief laag was vergeleken met de ons omringende landen, Engeland buiten beschouwing gelaten.

De oorzaken daarvan zijn velerlei, maar zijn toch tot

enkele hoofdfactoren terug te brengen, t.w. : de kwantitatieve en kwalitatieve ontoereikendheid van de investeringen en de ontstentenis van de benodigde structuurhervormingen, waaraan ik zou willen toevoegen het ontbreken van een expansiepsychose en van een doelbewuste door de gemeenschap geschraagde economische planning.

Deze drie elementen vindt men in Oost-Vlaanderen en Gent op een versterkte wijze geprojecteerd terug. De twee belangrijkste structurele moeilijkheden betroffen de kolenmijnen en de textielindustrie, waarvan de laatste voor de betrokken streek van zeer groot belang was en is gebleven. De crisis in de textielnijverheid noodzaakte tot rationalisatie en bijkomende investeringen, die vooral een conservatief en verdedigend karakter verkregen en daarom wellicht in mindere mate tot de groei hebben bijgedragen. De ernstige moeilijkheden van de veruit voornaamste industrietaak wogen op de ganse economie van dit landsgedeelte, doordat ze drukten op de inkomens, lonen en winsten en een algemene sfeer van economische en als 't ware mentale depressie in 't leven riepen welke weinig bevorderlijk was voor de oprichting van nieuwe ondernemingen.

Bovendien heeft het België gedurende vele jaren ontbroken aan de adequate instrumenten om de regionale heropleving te verwekken en te bevorderen.

Ook al heeft de Oost-Vlaamse textielindustrie zich in de laatste halve eeuw sterk gediversifieerd en al is er een zekere reconversie geschied van de traditionele sectoren vlas, kant, katoen en wol naar een aantal nieuwe sectoren, zoals breigoederen, kunst- en synthetische vezels, garens en weefsels, dekens, tapijten, stoffenweefsels, fluweel, enz. (15), toch heeft deze nijverheidssector in deze eeuw onophoudend ernstige moeilijkheden gekend, die voor het arrondissement Gent alleen reeds, in de periode 1947-1960, tot een uitstoting van bijna 9.000 arbeiders heeft geleid op een totale industriële tewerkstelling van 68.000 in 1947 en 63.000 in 1960 (16).

Het zou ons te ver leiden in dit context de oorzaken van deze structurele regressie te onderzoeken. Vermelden we slechts enkele factoren die een invloed hebben uitgeoefend :

1. de tijdens de oorlog noodgedwongen en na de oorlog gewilde verwaarlozing van de traditionele markten, waar zich intussen de smaak, de gebruiksgewoonten en de concurrentievoorwaarden totaal hadden gewijzigd;

2. de snelle opkomst van een textielindustrie, goed geplaatst inzake toevoer van grondstoffen, volume en prijs der arbeidskrachten, in de ontwikkelingsgebieden;

3. de moderne uitrusting, dikwijls als gevolg van oorlogsverwoesting, die in de concurrerende ontwikkelde landen werd geïnstalleerd, en de grotere concentratie in meer omvangrijke productie-eenheden.

Daartegenover bleef onze textielindustrie, door de oorlog vrijwel niet beschadigd en, in de eerste naoorlogse jaren genietend van een gemakkelijke afzet, lange jaren gekenmerkt door een relatief hoge arbeidsintensiviteit in een land met relatief hoge lonen en een verregaande verspreiding over kleine productie-eenheden.

Benevens de textielnijverheid waren nog enkele andere, op nationaal vlak, regressieve sectoren in het Gentse vrij belangrijk, zoals rubber, hout en kurk, fabricage van artikelen in gewone metalen, die in 1947 in het arrondissement Gent bijna 10 % van de industriële tewerkstelling vertegenwoordigden en eveneens

van 1947 tot 1960 meer dan 1.000 arbeiders hebben uitgestoten (17).

Sommige expansieve sectoren, die in Gent wel een belang hadden zoals de scheikunde en de machineconstructie, bleken niet in staat de relatieve achterstand goed te maken, terwijl andere expansieve branches, zoals het gieten van metalen, in de streek van zeer weinig betekenis waren of zelfs aan betekenis verloren.

Inzake industriële tewerkstelling blijkt dus dat de bestaande zgn. expansieve bedrijven in feite onvoldoende expansief waren om de verminderde tewerkstelling van de degressieve bedrijven op te slorpen. Zodat het Gentse voor zijn expansie aangewezen was op de creatie van nieuwe ondernemingen. Ook op dit gebied zijn Oost-Vlaanderen en Gent gedurende meerdere jaren ten achter gebleven en het is pas sedert enkele tijd dat in deze toestand een kentering is gekomen.

Ondertussen is het opvallend dat de industriële middens zich overwegend bleven vastklampen aan de «textieltraditie». Dit blijkt o.m. uit het feit dat gedurende de periode 1950-60 in totaal 48 % van de nieuwe inschrijvingen in het handelsregister betrekking hadden op de bedrijfstak «textiel en kleding» (18).

Een andere verklaring van de relatief geringe aantrekkingskracht van het Gentse op nieuwe industrievestigingen lag in de vrij late uitbouw en modernisering van de infrastructuur.

De vertraging, waarmee de Gentse infrastructuur nu wordt gemoderniseerd en uitgebouwd, heeft ook een achterstand teweeggebracht in de expansie.

Dit is wellicht één van de redenen geweest waarom nieuwe buitenlandse investeringen gedurende meerdere jaren vooral door de as Antwerpen-Brussel werden aangetrokken.

Bij de analyse van de ontwikkeling van een gewest mag men niet alleen de nijverheid in aanmerking nemen, maar moet eveneens aandacht worden besteed aan de landbouw en de dienstensector. De landbouw is, zoals U ongetwijfeld weet, eveneens een degressieve sector en zal dit nog wel gedurende meerdere jaren blijven. Het aantal werknemers in de handels- en verzorgingssector in het arrondissement Gent was in 1947 aanzienlijk minder dan in 1937, maar is sindsdien terug in ruime mate vermeerderd. Alleen in de eigenlijke handelszaken waren er in 1960 nagenoeg 1.000 eenheden meer te werk gesteld dan in 1947 (19).

Het lijkt me nochtans duidelijk dat deze sector niet de ontwikkeling heeft gekend die hij had kunnen meemaken, indien de Gentse haven niet een stagnatie, maar een ontwikkeling had gekend, analoog met deze van de andere West-Europese havens.

B. Teken en van heropleving en begunstigingsfactoren van een versnelde groei in de Gentse en Oost-Vlaamse economie.

1. Teken en van heropleving.

Volgens Chaput en het N.I.S. ligt voor de periode 1953-59 het groeiritme van de provincie Oost-Vlaanderen, t.w. 2,3 % per jaar, hoger dan dat van het Rijk, 1,9 % en dan dat van Vlaanderen in zijn geheel, 2,2 %. Onder de provincies bekleedt Oost-Vlaanderen de derde plaats, nauwelijks voorbijgestreefd door Antwerpen en West-Vlaanderen, ieder met 2,4 % (20).

De snellere vooruitgang van Oost-Vlaanderen schijnt vooral in de laatste der onderzochte jaren te zijn geschied, nl. in 1959, waar het inkomen per hoofd in Oost-Vlaanderen is gestegen van index 111,6 tot 117,5

(1955 = 100), terwijl de index voor het Rijk dat jaar slechts toenam van 111,7 tot 115,6 en deze van Vlaanderen van 112,0 tot 116,9 (21).

Wij bezitten nog geen cijfers voor 1960-61, maar bepaalde feiten wijzen erop dat, de twee laatste jaren, dit groeiritme nog versterkt is en nog moet toenemen.

Hier volgen enkele indicieën die mij tot deze uitspraak brengen :

1. In 1961 besloten vreemde ondernemingen tot 22 nieuwe vestigingen in Oost-Vlaanderen, waaronder niet minder dan 18 industriële vestigingen, zodat deze provincie tezamen met Brabant in 1961 het grootst aantal nieuwe nijverheden heeft aangetrokken — en meer dan Antwerpen (16). Voorzien wordt dat deze nieuwe industrieën bijna 2.000 arbeiders zouden tewerkstellen, veel meer dan in om het even welke andere provincie (22). Hieraan moet nog het belangrijke Sidmar-project worden toegevoegd, dat pas in de loop van dit jaar definitief beslist werd.

2. De laatste jaren werden belangrijke infra-structurele werken beslist, waarvan er meerdere reeds in uitvoering zijn : het kanaal Gent-Terneuzen, de Schepen Sifferdok, de modernisering der haveninstallaties, de Ringvaart, de Moervaart, de rechttrekking en herkalibrering van de Schelde te Gavere, de industrieweg Gent - Zelsate, de autosnelweg E3 Antwerpen-Rijssel (23). Voorzeker een indrukwekkend geheel en dan heb ik nog niet alle onderdelen opgesomd.

Het is duidelijk dat een dergelijke modernisering en uitbouw van de infra-structuur een aanzienlijke aantrekkingskracht moet uitoefenen op nieuwe industriële vestigingen.

Indien deze werken hier vermeld worden, dan is het niet alleen omwille van die aantrekkingskracht op nieuwe vestigingen, maar ook omdat deze werken op zichzelf reeds, door de miljarden regionale uitgaven welke ze vertegenwoordigen, een belangrijke directe bijdrage betekenen tot de economische expansie en de tewerkstelling in het gewest en ze wellicht tevens in deze streek, met een ondertewerkstelling der productiefactoren, een soort multipliersproces hebben aan gang gebracht.

3. De reconversie en rationalisatie van de overwegende traditionele bedrijfstak textiel beginnen vruchten af te werpen. Het is wellicht voor U geen geheim dat de textielindustrie, ook al is haar produktie meerdere jaren in geringere mate gestegen dan de globale industriële produktie van het land, behoort tot de nijverheidsbranches waar de produktiviteit het sterkst toegenomen is. Onze textielmensen doen op dit ogenblik een zeer harde en zware poging om zich op de Europese markt in te stellen.

Bovendien blijken textiel en kleding sedert het dieptejaar 1958 ook een snel stijgende produktie te kennen. Volgens gegevens gepubliceerd door de Groupe d'Etudes de la Comptabilité Nationale van Dulbea steeg de toegevoegde waarde van de sector textiel en kleding in lopende prijzen van 16,7 miljard in 1958 tot 18,3 miljard in 1959 en 20,4 miljard in 1960, d.i. ongeveer 22 % in twee jaar (24).

In het jongste nummer van de Cahiers économiques de Bruxelles heeft H. Glejser cijfers verstrekt over het B.N.P. in de produktieoptiek voor het jaar 1961. De toegevoegde waarde van textiel en kleding steeg opnieuw van 20,4 miljard in 1960 tot 21,5 miljard in 1961, hetzij een verhoging van 5,7 %, cijfer dat ligt boven het gemiddelde stijgingspercentage van de totale Belgische nijverheid (4,0 %) en dat slechts wordt voorbijgestreefd

door de sectoren scheikunde en rubber (8,5 %), metaalconstructies (6,5 %), diverse nijverheden (7,9 %), en, buiten de industriële groep, door de bouwsector (11,1 %).

Alhoewel wij niet kunnen bewijzen dat Gent proportioneel in deze stijging werd betrokken, toch weten wij dat Gent en Oost-Vlaanderen niet achterwege zijn gebleven. De verdere diversificatie van de textiel-industrie is er de indice van.

4. Nog een laatste aanduiding, volgens het N.I.S., bestaat hierin dat in 1961 de bruto-uurlonen der arbeiders in Oost-Vlaanderen, tezamen met West-Vlaanderen het sterkst zijn gestegen van alle provincies en bijna tweemaal zoveel als het gemiddelde van het Rijk, ook al blijven ze nog steeds in de provincie Oost-Vlaanderen het laagste van alle Belgische provincies (25), constatacie die van belang is voor de hierna volgende bespreking.

2. Begunstigingsfactoren van een versnelde groei..

Nu zou ik met U de begunstigingsfactoren van een versnelde groei willen overschouwen.

1. Vooreerst is er het gewijzigd economisch-psychologisch klimaat. Zoals in vele Vlaamse gewesten heerst er thans ook in Oost-Vlaanderen en het gewest Gent een groei-atmosfeer, die zo vruchtbaar is voor nieuwe initiatieven. Ik zal hierover uitweiden in het derde deel van mijn rede.

2. Tevens werden de nodige voorwaarden geschapen voor een snellere industriële ontwikkeling. Ik denk aan de uitbouw en de modernisering van de infra-structuur, maar ook aan de gediversifieerde industrie-terreinen welke in de Provincie en in het Gentse werden aangelegd en waar de meest diverse nijverheden hun gading moeten kunnen vinden, daarbij genietend van de daadwerkelijke steun van de expansiewetten en van meerdere dynamisch gemeentebesturen.

3. Een reëel aantrekkingspunt vormt eveneens de belangrijke arbeidsreserve. G. Geens berekende, in het kader van het Vijfde Vlaams Wetenschappelijk Economisch Congres van vorig jaar, dat er in de provincie Oost-Vlaanderen, in 1970, een arbeidsoverschot zou bestaan van 115.000 personen, het grootste per provincie in het land, tegenover een globaal overschot voor het Rijk van 144.000 personen (26).

M. Anselin, A. Buyst en J. Maton constateerden gedurende de periode 1947-56 een permanent emigratieverschijnsel (27). Tijdens die jaren verloor de provincie ruim 40 % van haar natuurlijk accres door een uitwijking welke hoofdzakelijk betrekking had op de jonge actieve klassen.

R. Bultynck en W. Van Merhaege maken voor het arrondissement Gent een prognose van de arbeidsreserve en van de werkgelegenheid voor 1965 en gedeeltelijk ook voor 1970 (28). Qua werkgelegenheid aanvaarden ze een minimale hypothese (voortduren van de bestaande tendensen) en een maximale hypothese (in acht genomen het vestigen van een nieuwe basisnijverheid). Voor 1965 komen ze tot een arbeidsreserve voor het Gentse van 8.300 eenheden tegenover een minimale werkgelegenheid van 3.290 arbeidsplaatsen en een maximale van 6.930 eenheden.

Daarbij werd rekening gehouden met het verdere uitstoten van arbeidskrachten door de degressieve sectoren textiel en landbouw en het aantrekken van arbeidskrachten uit het Meetjesland en het Land van

Waas. Denkkelijk zal de arbeidsreserve hoger liggen omdat het m.i. moeilijk is de mogelijkheden in acht te nemen die geboden worden door de verdoken werkloosheid in de landbouw maar vooral in de handels- en verzorgingssector en door de pendelarbeiders die voor de provincie toch vrij omvangrijk zijn.

4. Is de aanzienlijke arbeidsreserve een gewichtige vestigingsfactor geworden door de tekorten die bestaan in omringende landen en ook in zekere plaatsen in België, dan moet men natuurlijk eveneens aandacht schenken aan de relatieve hoogte van het loonniveau. Onder het eerste punt van dit gedeelte onzer rede hebben we erop gewezen dat de lonen de laatste jaren in Oost-Vlaanderen gestegen zijn, toch blijven ze nog op een laag niveau vergeleken met deze in andere provincies.

5. Zijn de arbeidskrachten relatief overvloedig en goedkoop, dan moet hieraan nog worden toegevoegd dat er in de provincie en het Gentse ruime en sterk gediversifieerde scholingsmogelijkheden bestaan, terwijl bovendien de Universiteit te Gent interessante research-faciliteiten biedt.

6. Op de ondernemingen, welke voor de aanvoer van grondstoffen of de uitvoer van afgewerkte produkten op de zee aangewezen zijn, moeten de industrieterreinen in de kanaalzone een grote aantrekkingskracht uitoefenen.

7. Ten slotte, om dit weliswaar niet volledig overzicht te besluiten, moet opnieuw worden gewezen op de aantrekkelijke ligging van Gent, op geografisch gebied, welke nog aan belang zal winnen indien ook Engeland tot de Europese Economische Gemeenschap zou toetreden.

III. Algemene toekomstmogelijkheden van sociale en economische aard

Ik kom nu tot het derde en laatste gedeelte van deze voordracht waarbij u mij zult toelaten, zeer geachte toehoorders, soms het strikt economische terrein te verlaten.

Behoudens schokkende internationale gebeurtenissen zal de toekomstige groei en grootheid van Gent bepaald worden door factoren, waarvan we het kwalitatief en kwantitatief belang niet altijd kunnen meten, maar, die reëel vaststaan.

1. Ik begin met de menselijke factoren :

Arbeidskracht is kwantitatief en kwalitatief beschikbaar. Versterkte scholing en omscholing in alle domeinen zal het belangrijkste element zijn. De Gentse Universiteit, met de stedelijke, de provinciale en de particuliere studie bureaus en scholen zullen het brandpunt zijn. Gent moet meer dan ooit in gesloten rijen rond zijn Universiteit staan. Een stoet van namen in de kunst en in de wetenschap uit het verleden, maar ook in het heden, moet elke Gentenaar tot fierheid stemmen.

Aanwijzingen mij verstrekt door een specialist in de kennis van de Nobelprijswinnaars, Professor Moul'n, wijzen erop dat België zes Nobelprijzen heeft gekend, waarvan drie aan Gent toekwamen. Misschien zijt u even verbaasd over de zes, maar van de zes zijn er reeds drie Nobelprijswinnaars van de vrede. En ik ken Senator Fontaine, E.P. Pire. Maar wat ik niet wist is dat de Nobelprijs van de Vrede ook werd toegekend aan het Institut de Droit National te Gent in 1904. Onder de drie andere Nobelprijswinnaars waren er

twee Gentenaars, Prof. Paul Heymans en Maurice Maeterlinck (29).

Soms ontstond er wel verzwakking of ontmoediging aan de Universiteitsfaculteiten. De sfeer waarin de cursussen worden gehouden is niet steeds verheffend, de stof wordt niet altijd uitgedragen en is soms niet bevruchtend genoeg op het Vlaamse land. Hoogleraars waren zich niet steeds ten volle bewust van hun sociale rol.

Onder leiding van de laatste rectoren en academische raden wordt een grondige impuls gegeven tot sterke expansie en geestelijke uitstraling. Sedert 1945 werd het aantal studenten meer dan verdubbeld. Problemen stellen zich op het gebied van materiële uitrusting. Hard wordt er gewerkt in vele domeinen voor de zuivere en toegepaste wetenschappen. Het is een Gents hoogleraar, die aan het hoofd staat van het Wetenschapsbeleid in België, het is een Gents Docent die de leiding heeft van de Commissie van de technische hulp aan ontwikkelingslanden. Gent moet meer dan ooit de weg vinden naar zijn Universiteit en voor zijn Universiteit, in alle omstandigheden. Technische scholen, onder de beste van het land, sluiten aan bij de Universiteit. Ook zij moeten nog meer in de expansieproblemen betrokken worden.

In verband met de menselijke factoren moet ik ook even ingaan op de ondernemingsgeest van de Gentse industriëlen.

Ik heb wel eens horen beweren dat deze ontoereikend zou zijn, dat er in feite zeer weinig initiatieven in het Gentse uit het Gentse zijn gekomen, dat de investeringen die zijn geschied door de lokale nijverheidsmiddens louter conservatief waren, als 't ware opgedrongen voor het behoud van hun ondernemingen.

Ook al bestaan er geen objectieve criteria ter beoordeling, toch kan ik dit pessimisme geenszins delen. In het bankwezen heb ik herhaaldelijk kunnen ervaren dat het instandhouden van een onderneming, die structurele moeilijkheden doormaakt, soms heel wat meer initiatief, ondernemingszin, doorzettende inspanning vergt dan het creëren van nieuwe zaken of het uitbreiden van bestaande bloeiende ondernemingen. Ik meen dat er door vele Gentse industriëlen tijdens meerdere jaren een fantastische inspanning werd geleverd, die ging zowel in de richting van het behoud als van de diversificatie en het lijkt me normaal dat men op dit gebied pas na enkele jaren de resultaten begint te zien.

Dit belet nochtans niet dat er m.i. een gevaar ligt in het feit dat sommige onder hen angstvallig, voor hun onderneming, blijven vasthouden aan het karakter van gesloten familiaal bedrijf. Met het geleidelijk tot stand komen van de E.E.G. en met de groeiende economie die we nu sedert vele jaren kennen, neemt ook de optimumschaal toe der ondernemingen. Meer dan ooit zullen onze industriëlen, vooral in de textielbranche, moeten openstaan voor fusie, absorpties en voor het openen van hun ondernemingen.

2) Er moet tevens worden gestreefd naar een optimale aanwending der produktiekrachten. Vertrekkend van een s. agnerende economie, waarvan de dominerende bedrijfstak structureel degressief was en welke een voortdurend hoge werkloosheid kende, was het normaal te noemen dat men in de expansie hoofdzakelijk naar tewerkstelling streefde. In de groeiende Europese economie blijken evenwel op diverse plaatsen schaarsteverschijnselen aan arbeidskrachten op te treden en, behoudens conjuncturele omslag, zullen deze voorzeker op korte termijn niet afnemen.

De klemtoon moet dus geleidelijk verlegd worden : indien deze nu en in de naaste toekomst nog valt op

het creëren van werkgelegenheid zal er mettertijd moeten naar gestreefd worden kapitaalintensieve bedrijven met hoge techniciteit en een zo groot mogelijke toegevoegde waarde aan te trekken. Dit is des te meer waar omdat tezamen met de neerwaartse druk op de arbeidsreserve er een opwaartse druk ontstaat op de lonen.

3) Groei en regionale ontwikkeling zijn thans essentiële doelstellingen van de economische politiek geworden. Zij impliceren een voortdurende leidende actie van de overheid op nationaal en regionaal vlak, een dynamisch goed georiënteerd optreden van de ondernemers, een coördinatie van de gedeeltelijk tegenstrijdige en toch gedeeltelijk gelijklopende belangen van werkgevers en werknemers.

Dit leidt tot zeer gecompliceerde relaties en betekent dat een expansiepolitiek een ver doorgedreven economische calculus vergt, die niet alleen door de ondernemer kan geschieden. Hij kan immers niet alleen de drager zijn van het algemeen welzijn. Een dergelijke expansiepolitiek impliceert een economische planning van de overheidsorganen, in samenwerking met de privé-sector en met de ganse bevolking, niet alleen op nationaal vlak maar eveneens op regionaal en zelfs lokaal vlak (30).

Dit impliceert eveneens dezelfde samenwerking tussen beide instanties op het niveau van het vastleggen van de doelstellingen van het plan, het opstellen en de tenuitvoerlegging ervan. Dit is wat in Frankrijk wel eens wordt genoemd « une économie concertée ».

In dit opzicht verheug ik me over het regionaal dynamisme dat hier sedert de laatste jaren heerst. Het bewijst dat Gent zich niet alleen bewust is geworden van zijn grote kans tot expansie, maar deze ook ten volle wil benutten.

De vernieuwing zette ontegensprekelijk in met de oprichting van de elk jaar in belang toenemende Jaarbeurs der Vlaanderen. Wij brengen hier een warme hulde aan haar stichters en leiders. Verschillende seminars van toegepaste wetenschappen aan de Universiteit werden ingesteld. Nieuwe gemengde overheidsorganen kwamen tot stand; zo werd onder de impuls van de Provincie de Economische Raad van Oost-Vlaanderen opgericht; *Veneco* kwam tot stand. Ook aan dit laatste initiatief van de stadsmagistraat wil ik bijzonder hulde brengen. Het is een gemengd coöperatieve regie. Elke gemeente kan er bij aansluiten, zoals elke privé-instelling. In de mate dat het overwicht van de publieke instellingen te klein zou worden t.o.v. de deelneming uit de privé-middelen, zal Gent instaan voor de aanvulling van het kapitaal. Maar elke privé-instelling of elke burger, die wil, kan het zijne bijbrengen. Het kan een machtig organisme worden, waar de publieke en de privé-sectoren mekaar ontmoeten en dat hopelijk, bij uitbreiding van bevoegdheid, zal ingrijpen in het arrondissement. Hier is het instrument aanwezig voor de doorbraak van een nieuwe sociale samenwerking.

Een soepel groots plan voor Gent en zijn hinterland dient uitgewerkt, dat in etappen, pragmatisch, aangepast aan het groeiritme, en in coördinatie met andere regionale en nationale plannen uitgebouwd wordt. Daarbij moet men groots en ver in de toekomst zien.

Rotterdam heeft zijn Europoort, — maar kunnen de boorden van de Schelde niet een Wereldpoort worden, waarvan Antwerpen en Gent de polen zijn? Antwerpen zal over enkele jaren met zijn dokken, opslagplaatsen en havenuitrusting de Nederlandse grens bereiken. Voordat met het graven van nieuwe dokken te Antwerpen begonnen wordt, zijn de gronden reeds toebedeeld en alles gaat in versneld tempo.

Bij mij is de vraag opgerezen of het doelwit van

Antwerpen, over een paar decennia, niet moet gaan tot Vlissingen. Zo stel ik mij ook de vraag voor Gent. En ik beantwoord ze: het doelwit van Gent is de expansie tot Terneuzen, ook over de grens! Artificiële staatspolitieke grenzen zullen uiteindelijk moeten vervallen en met de drang naar de zee, die elke ontwikkeling op dit ogenblik kenmerkt, gaan Antwerpen en Gent tot Vlissingen en Tereuzen.

Tussen Antwerpen en Gent, waarbij de dingen wel eens op punt zullen moeten gesteld worden, ligt een gebied met ontzaglijke mogelijkheden van grootse economisch-sociale ontwikkeling.

4) De uitbouw van de infrastructuur is volop aan gang. Er moet echter ook gedacht worden aan de meer algemene sociaal-economische en politieke planning. We weten dat deze het zorgenkind uitmaakt van de Magistraat en van het Provinciebestuur.

Hierbij kunnen stoute ideeën uitgesproken worden. Moeten de Gentse agglomeratie en de kanaalzone ook niet in politieke orde aaneensluiten? Hier rijst het probleem van de grote agglomeraties, dat niet tot zijn verwezenlijking kan komen in ons land door wat ik zou willen noemen het vals gesteld begrip van de gemeentelijke vrijheid. Elke regeringsverklaring wijst erop dat onze staatslieden er zich van bewust zijn dat hier een zeer moeilijk politiek probleem op te lossen is.

Organismen zoals *Veneco* zijn reeds een lichtpunt. Intercommunalisatie van openbare diensten gaat in de goede richting, maar vormt toch slechts een halve oplossing. De formule bestaat in de politieke aaneensluiting der gemeenten van een agglomeratie, die alleen een degelijk, verlicht en efficiënt Overheidsbeleid mogelijk maakt.

« Oude steden worden museumsteden », zei onlangs architect *Hugo Van Kuyck*, « en de uitbreiding, de levende volkrijke stad groeit ernaast ».

De Stad Gent, *senso stricto*, kan niet alléén de inspanning der publieke diensten van een grote agglomeratie leveren; dergelijke druk sluit het perspectief in van verouderde huizen en stads gedeelten verlaten voor vestiging buiten de stad. Voor de verdeling van de lasten moet evenredig gans de agglomeratie instaan. De stadskern zal dan weliswaar een publiek en commercieel centrum blijven, maar de belangrijke overheidsdiensten van allerlei aard, musea, bibliotheken, toneel en opera en vele andere, zonder de haven zelf te vergeten, zullen niet langer gedragen worden door een beperkte bevolking.

Ik zei onlangs in een « boutade » aan enkele eerste burgers van deze stad, dat het nodig zou zijn te overleggen de twee derden van Gent af te breken: vooreerst opdat er meer ruimte zou komen in straten die nu reeds bijna niet meer toegankelijk zijn voor autoverkeer, maar ook opdat men het overblijvende derde, gerestaureerd, volledig in zijn volle heerlijkheid zou kunnen in het licht stellen. Dan zou voor elkeen blijken datgene waarvan soms alleen de Gentenaar overtuigd is, nl. dat Gent, met zijn glorieus monumenten, zijn Leie en zijn Schelde, werkelijk één van de mooiste steden van België is.

Tot verstomming van mijn zegslieden voegde ik er nog aan toe dat, — indien men wil vermijden dat Gent meer en meer een stad wordt waar men weldra langs twee autostraden voorbijsnort en die men slechts uitzonderlijk bezoekt om in haar naar benzine ruikende straatjes een pelgrimstocht te maken naar het *Lam Gods* —, het nodig is van het kruispunt van de twee autostraden een grote ingangspoort te maken tot Gent door van daaruit een autostrade te trekken tot in het hart van de stad.

Het overwelden van gedeelten van de Schelde en

de Leie of de onteigening van particuliere hovingen langs deze wateren om er penetratiewegen te bouwen vormen geen echte oplossing. Indien zekere, minder bekoorlijke wateren in Gent kunnen gedempt worden, dan zijn de overblijvende toch een van de sieraden der stad.

Dat alles stelt natuurlijk een probleem van massale onteigening en van financiële lasten. Gent had tot heden een zeer klassieke en lovenswaardige begrotingspolitiek en met het oog op het aantrekken der financieringsmiddelen voor een stoute urbanisatiepolitiek is deze stad zeker kredietwaardig. De lasten kunnen dus verdeeld worden over een generatie, waarvan men weet dat zij hogere inkomsten zal hebben.

Mijn hoge zegslieden hebben mij glimlachend een ogenblik aangestaard en hebben mij dan geantwoord dat de man, die dat zou verwezenlijken zeker later, — na zijn dood —, zijn standbeeld zou krijgen zoals *Jacob van Artevelde* of *Ed. Anseele*, maar dat — indien die man kon gevonden worden — hij er even zeker zijn hoofd zou bij laten.

In dezelfde orde van gedachten zullen nieuwe toevoeringen, ringbanen en wooncomplexen — met verwante dienstgebouwen — moeten aangelegd worden. Ook hier dient gepland. De trek naar buiten zal bij een meer welvarende bevolking nieuwe en grotere behoeften doen ontstaan. Deze mogen niet chaotisch voldaan worden. Aansluitend bij de sierlijke oude gebouwen van de stad zal een nieuwbouw verrijzen, stijlvol, temidden van de Gentse planten- en begoniaweelde.

Op het gebied van infrastructuur zal eveneens dringend moeten gedacht worden aan de verbindingen met het zuiden. Gent heeft in de decennia van stagnatie zeker geleden onder de teruggang van Henegouwen. Het is mede in Gents belang dat er van overheids- en privé-zijde een krachtige impuls gegeven wordt aan de heropbloei van de Borinage. De problemen van groei en expansie blijven verwant. Wij zijn trouwens allen solidair in een Europese lotsgemeenschap.

Er is verder het probleem van de haven zelf waar veel kan over gezegd worden. Is de voorziene ontwikkeling een nijverheidshaven, of een handelshaven, of gemengd in het complex dat we opwierpen « Scheldedepoot, Wereldpoort, van Antwerpen tot Gent »?

De balans van het goederenverkeer met het buitenland is deficitair voor Gent. Gent zal export-minded moeten worden, naar Europa en naar de andere werelddelen.

Naarmate het vertrouwen in haar bestemming bij de Gentse bevolking groeit, zal ook het particulier initiatief krachtiger doorbreken. De bevolking in haar geheel zal intenser — door studie en suggesties — aan de overheidspolitiek deelachtig zijn. De gehele agglomeratie moet betrokken worden in de groei-psychose. De vestiging van industrie en handel mag niet alleen van buitenuit komen. *Sidmar* wordt een stimulans voor het oprichten en uitbreiden van toeleverings- en verwerkende bedrijven, evenals van bedrijven in de verzorgende en dienstverlenende sectoren. Als voorbeeld moge vermeld worden dat er in Gent weinig of geen restaurants of hotels meer zijn van nationale of internationale klasse.

5) In de lostbestemming van een volk kan stoffelijke welvaart alleen een middel zijn tot geestelijke en culturele verheffing van alle burgers. « Suver leven ende vri » doet *Boudyn Van der Luere*, in zijn werk in 1381 te Gent gepubliceerd, « *de Maghet van Gent* » veelbetekenend zeggen. Er zijn reeds veel initiatieven in Gent, die een verdere nationale en internationale culturele betekenis zullen krijgen. Ik denk zo o.a.

in bonte orde opnieuw aan de Internationale Jaarbeurs der Vlaanderen, aan de wetenschappelijke congressen, het festival van Vlaanderen, de werking van de vrienden van de Musea door het beter bekendmaken van de oude en de hedendaagse kunst. Wat dit laatste betreft, breng ik een saluut aan de avantgarde die — met zijn meer dan duizend leden — een leidende pool is in dit land, o.a. met zijn Forumtentoonstellingen. Ik denk ook aan de inzet van de antiekbeurs die, met de tijd, deze van Florence en Delft kan evenaren. Ik denk natuurlijk ten slotte ook aan de heerlijke traditie van de Gentse Floraliën en vele andere.

Daarbij kan als leuze dienen wat de zo verdienstelijke Stichting *Lodewijk de Raet* als gedragslijn in een oproep voor het bijwonen van één van haar culturele manifestaties te Brussel voorhoudt: « Zelfvorming tot medeburgerschap is een plicht van ieder. Opvoeding tot burgerschap is een taak voor de besten ».

* * *

Ik wil hiermede, Mijnheer de Voorzitter, mijn lange spreekbeurt besluiten.

Het is misschien wel ongewoon dat een uitgenodigde spreker een herinneringsgift overmaakt aan de Voorzitter van de inrichtende vereniging. Sta me toe dat ik U deze afdruk van een houtsnede overhandig. Zij stelt een bundeling voor van de torens van Gent.

Toen ik vóór enkele maanden met *Frans Masereel* sprak over de groei-kansen van Gent, heeft hij deze plaat gesneden. *Frans Masereel*, alhoewel toevallig in Blankenberge geboren, is een Gentenaar, zoon van Gentse ouders. Als meester van de Vlaamse graveerkunst, over de wereld gekend, is hij naar mijn weten de enige Belg, die bekroond werd door de Biennale van de Hedendaagse Kunst, in Venetië.

Hij heeft onder deze plaat in eigen handschrift geschreven: « *Gents grootheid leidt haar toekomst* ».

(1) *De Keyser*, Gent in de literatuur en in de folklore, blz. 22.

(2) De opkomst van de Gentse katoennijverheid, blz. 1.

(3) *Prof. Dr. H. Van Werveke*, Gent, Schets van een sociale geschiedenis, blz. 97, Ondergang van het verleden en dageraad van de nieuwe tijd.

H. Coppejans-Desmedt, Bijdrage tot de studie van de gegoede burgerij in de 18e eeuw.

(4) *Quadrum*, nr. XII, blz. 123.

(5) *Cfr. Fris*, *Histoire de Gand*, Bruxelles, 1913.

(6) *Petrus Scriverius*, die de « *Nederduytsche Poemata* » van *Daniel Heinsius* in 1616 uitgaf, schreef in zijn « *Voorreden* »: « De geleerde *Petrarcha*, die soo veel int Latijn gedaen en beschreven hadde, heeft driemaal groter eer in zijn moederstale behaelt, ende is veel meer bekend geworden door zijn Toscaenschen sanck, als door alle hetgeen dat hy aen den dach gebrocht heeft » aangehaald door *Professor De Keyser* in zijn boek « *Gent in de literatuur en in de folklore* », blz. 43.

(7) Gent, 1962.

(8) Gent, 1959, blz. 126.

(9) Kenmerken en groeikansen van de Gentse economie, Gent, 1962.

(10) *W. Van Waelwede*, Ongelijkheid in de economische ontwikkeling, E.R.V. Mededelingen, 1960, nr. 2, blz. 68-71.

(11) *G. Chaput*, op. cit., blz. 9.

(12) *N.I.S.*, op. cit., blz. 732.

(13) *G. Chaput*, ibidem.

(14) *N.I.S.*, ibidem. Deze vergelijking gaat alleen op in zoverre men kan aanvaarden dat de rijksbevolking minstens even snel toenam als de bevolking van de provincie Oost-Vlaanderen, hetgeen wellicht beantwoordt aan de werkelijkheid.

(15) *Cfr. M. Anselin, A. Buyst, J. Maton*, op. cit., blz. 169-172.

(16) *R. Bultynck* en *W. Van Merhaege*, op. cit., blz. 70 en 249.

(17) Ibidem, blz. 249-250.

(18) Ibidem, blz. 69.

(19) Ibidem, blz. 77-79.

(20) *G. Chaput*, op. cit., blz. 13-15.

(21) *G. Chaput*, op. cit., blz. 13-15.

(22) Economische Raad voor Oost-Vlaanderen, Mededelingen, september 1962.

(23) Cfr. Veneco, Jaarverslag 1961, blz. 16 en vlg.

(24) La comptabilité nationale de la Belgique 1948-1960, Cahier économiques de Bruxelles, octobre 1961, nr. 12; blz. 472-473. In constante prijzen 1953 steeg de toegevoegde waarde van 17,2 in 1958 tot 19,9 miljard in 1960, hetgeen nog meer dan 15 % vertegenwoordigt op twee jaar. In 1957 werd evenwel ook reeds 19,9 miljard bereikt.

(25) N.I.S., Enquête sur les salaires dans l'industrie belge, octobre 1961, Bulletin de Statistique, oktober 1962, blz. 1850.

(26) G. Geens, Weerslag van de voorgestelde objectieven 1970 op de regionale ontwikkeling, De Belgische Economie in 1970, Gent, 1961, blz. 238.

(27) Op. cit., blz. 58.

(28) Op. cit., blz. 225-231.

(29) Cfr. ook het Gedenboek en de Liber Memorialis uitgegeven door de Rijksuniversiteit te Gent.

(30) Cfr. M. Naessens, Suggesties en vooruitzichten inzake Belgische methodes van indicatieve programmatie, De Belgische Economie in 1970, Notulen, Gent, 1961, blz. 1098-1099, en Financiering van de structurele ombouw. Voordracht gehouden voor de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging op 4 november 1959, E.R.V. Mededelingen, Jrg. 6, 1959, nr. 4, blz. 20-22; ook C. Stapel, Medewerking van de bevolking bij een regionaal ontwikkelingsplan, E.R.V. Mededelingen, 1962, nr. 2, blz. 9-19.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 25 mei 1962.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Belpaire.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaten : Mrs. Van Leynseele en Van Rijn.

Verdeling van nalatenschap. — Strekking van art. 882 B.W. — Houdt geen van art. 1167 B.W. afwijkende bepaling in.

Het door de schuldeisers van een deelgenoot krachtens art. 882 B.W. gedane verzet heeft niet dezelfde gevolgen als een beslag.

Art. 882 B.W. houdt geen van art. 1167 B.W. afwijkende bepaling in. Dit laatste artikel laat aan de schuldeiser, met bedrieglijke benadeling van wiens rechten de schuldenaar een akte onder bezwarende titel met een derde heeft gesloten, enkel toe tegen die handeling op te komen zo de derde niet te goeder trouw is geweest. Uit de wordings-geschiedenis van art. 882 B.W. blijkt ook niet, dat de wetgever de bedoeling heeft gehad een dergelijk afwijkend gevolg aan het aan geen enkele publiciteit onderworpen verzet van de schuldeiser toe te kennen en zodoende onzekerheid in de overdracht van goederen onder bezwarende titel in het leven te roepen.

Een afwijking van de wet kan niet worden aangenomen zonder een tekst, die ze hetzij in uitdrukkelijke termen, hetzij op een stilzwijgende doch zekere wijze instelt.

Dreyfus t./ Cons. Van de Wygaert en Muylle.

Gelet op het bestreden arrest, op 23 mei 1961 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 882 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest beslist dat, ondanks het verzet dat aanlegger tegen de vereffening en de verdeling van de nalatenschap van Jacques Vanden Weygaert, vader van de eerste twee verweerders en echtgenoot van verweerster, had gevormd, en tegen deze van de gemeenschap die tussen de echtgenoten Vanden Weygaert-Schreiber had bestaan, regelmatig en geldig is,

de verkoop waarbij de eerste drie verweerders aan vierde verweerder onroerende goederen overgedragen hebben buiten de tussenkomst van de notaris aangeduid om tot de voormelde verrichtingen over te gaan en zonder dat aanlegger van die verkoop zou verwittigd zijn geweest,

dan wanneer dergelijke handeling niet enkel tot

gevolg heeft dat de vereffening en de verdeling gedaan zonder inachtneming van het verzet nietig zijn, maar ook de nietigheid van die verkoop meesleept, omdat deze een verrichting is die nodig was om tot de vereffening en de verdeling te geraken, en het verzet van de derde, (de schuldeiser), dezelfde gevolgen heeft als een beslag :

Overwegende dat het uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat de eerste drie verweerders, die in onverdeeldheid waren onder meer met betrekking tot onroerende goederen, deze, nadat aanlegger, schuldeiser van de eerste twee verweerders, een vordering tot vereffening en verdeling had ingesteld en, derhalve, zich tegen de verdeling had verzet, zoals door artikel 882 van het Burgerlijk Wetboek bedoeld, aan vierde verweerder hebben verkocht en dat het niet wordt betwist dat deze, onwetend van het door aanlegger gedane verzet, te goeder trouw heeft gehandeld bij het verkrijgen van goederen en bij het betalen van de prijs ervan aan de verkopers;

Overwegende dat aanlegger het arrest verwijt zijn vordering, die ertoe strekte de verkoop nietig te horen verklaren en te horen beslissen dat de goederen « zullen teruggebracht in het onverdeeld patrimonium van de eerste drie gedaagden », te hebben afgewend; dat, volgens aanlegger, diens verzet, krachtens voormeld artikel 882, dezelfde gevolgen als een beslag moet hebben;

Overwegende dat de schuldeisers van een deelgenoot, naar luid van dit artikel 882, om te beletten dat de verdeling met bedrieglijke benadeling van hun rechten geschiedt, zich kunnen « er tegen verzetten dat de verdeling buiten hun aanwezigheid gedaan wordt » en, zo met de verdeling reeds een aanvang gemaakt werd, zij het recht hebben « daarin op eigen kosten tussen te komen »;

Overwegende dat gemeld artikel geen van artikel 1167 van hetzelfde wetboek afwijkende bepaling inhoudt, hetwelk artikel 1167 aan de schuldeiser, met bedrieglijke benadeling van wiens rechten de schuldenaar een akte onder bezwarende titel met een derde heeft gesloten, enkel toelaat tegen die handeling op te komen zo de derde niet te goeder trouw is geweest;

Overwegende dat de voorbereidende werkzaamheden van artikel 882 evenmin doen blijken van de wil van de wetgever om dergelijk afwijkend gevolg toe te kennen aan het verzet van de schuldeiser, dat hij aan geen enkele publiciteit onderwerpt, en om zodoende onzekerheid in de overdracht van goederen te bezwarende titel in het leven te doen ontstaan;

Overwegende dat een afwijking van de wet niet zou kunnen worden aangenomen zonder een tekst die ze instelt hetzij in uitdrukkelijke termen hetzij op een stilzwijgende doch zekere wijze;

Overwegende dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer — 14 mei 1962.

Voorzitter-verslaggever: M. Anciaux Henry de Faveaux
Eerste Advokaat-generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Wegenverkeer. — Strekking van art. 35 van het Algemeen Wegenverkeersreglement. — Geen miskenning van art. 6 Grondwet wanneer de bevoegde overheid aan openbare mandatarissen een plaats op de openbare weg voor het stationeren van hun voertuigen reserveert.

Art. 35 van het Algemeen Wegenverkeersreglement geeft aan de bevoegde persoon de macht een bestuurder aan te manen zijn stilstaand of stationerend voertuig te verplaatsen, zelfs zo dit stilstaan of stationeren geen overtreding vormt. De aldus aangemaande bestuurder mag de gepastheid van de aanmaning niet betwisten.

Het principe van de gelijkheid van de Belgen voor de wet (art. 6 Grondwet is niet miskend door het feit, dat de bevoegde overheid aan openbare mandatarissen (ten deze provincieraadsleden) een plaats op de openbare weg voorbehouden heeft voor het stationeren van hun voertuigen teneinde hun het uitoefenen van hun ambt gemakkelijker te maken.

Bungert.

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 juni 1961 door de Correctionele Rechtbank te Aarlen, in hoger beroep gewezen;

Over het eerste en het tweede middel samen: afgeleid uit de schending van artikel 35 van het koninklijk besluit van 8 april 1954, houdende het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer,

doordat het bestreden vonnis aanlegger tot een geldboete veroordeelt omdat hij als bestuurder van een stilstaand of een stationerend motorrijtuig op de openbare weg geweigerd heeft het te verplaatsen, zodra hij daartoe door een bevoegd persoon aangemaand werd;

dan wanneer evengemeld artikel 35 slechts toepasselijk is terwille van de veiligheid van het verkeer of nog omdat het stationeren wettelijke belangen zou schaden, hetgeen niet het geval ten deze is, daar het bevel de wagen te verplaatsen, door een persoon gegeven was, in uitvoering van een beslissing van de politiecommissaris om plaatsen voor te behouden voor de provincieraadsleden, die zich moesten verenigen, en zonder dat een gemeentereglement of een politiebevel door de bevoegde overheid genomen werd, en dan wanneer het door een bevoegd persoon gegeven bevel, noch wettig noch bindend is, wanneer, het, zoals ten deze, een misbruik van macht uitmaakt:

Overwegende dat artikel 35 van de verkeerscode aan de bevoegde persoon de macht geeft een bestuurder aan te manen zijn stilstaand of stationerende voertuig te verplaatsen, zelfs zo dit stilstaan of dit stationeren geen overtreding vormt; dat de aldus

aangemaande bestuurder de gepastheid van de aanmaning niet mag betwisten;

Overwegende dat het vonnis vaststelt, dat het bevel om zijn wagen te verplaatsen aan aanlegger gegeven is, door een bevoegde persoon, namelijk een politieagent van Aarlen;

Overwegende dat de in het middel gegeven omstandigheid, daar zij van aard is het aanvoeren van openbare ambten gemakkelijker te maken, uitsluit dat de verbaliserende agent zich aan een misbruik van macht schuldig gemaakt heeft;

Dat de middelen naar recht falen;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 6 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, door de aanmaning van de bevoegde persoon, die een provincieraadslid, ten nadele van aanlegger, begunstigde wettig te verklaren, het principe van de gelijkheid van de burgers voor de wet miskend heeft:

Overwegende dat artikel 6 van de Grondwet betekent, dat al de Belgen gelijk moeten gehoorzamen aan de voorschriften van de wet, zoals zij allen hetzelfde recht hebben de bescherming ervan in te roepen;

Dat het principe van de gelijkheid van de Belgen voor de wet, niet miskend is door het feit, dat de bevoegde overheid aan openbare mandatarissen, ten deze provincieraadsleden een plaats op de openbare weg voorbehouden heeft voor het stationeren van hun wagens, teneinde hun het uitoefenen van hun ambt gemakkelijker te maken;

Dat het middel naar recht faalt;

En overwegende dat de substantiële of op straf voor nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 26 oktober 1962.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal: M. Debaedts.

Advokaten: Mrs. Top en Van Eecke.

Rechtspleging. — Betichting van valsheid. — Aanvang termijnen voor verzoekschrift. — Belang.

Administratieve akten. — Bekendmaking. — Benoembaarheidsvereisten. — Prioriteit voor openbare ambten.

1. *Art. 51 van het B.R. 23 aug. 1948, houdende schorsing van de procedure bij inschrijving wegens valsheid, vindt slechts toepassing wanneer een betichting van valsheid aanhangig is bij de bevoegde rechter; alleen de gewone rechtbank is bevoegd om over een betichting van valsheid uitspraak te doen. Wordt geen vordering met dit doel bij de gewone rechtbank ingesteld, dan bestaat voor de Raad van State geen grond tot schorsing van het geding. Inmiddels levert het van valsheid betichte stuk volledig bewijs op van hetgeen erin vervat is.*

2. De beroepstermijn gaat eerst in met de dag die volgt op die waarop verzoeker de inhoud van het bestreden besluit op volkomen en nauwkeurige wijze kon kennen. Terzake vloeit uit de tegenstrijdigheid tussen de bekwaamheidsvereisten zoals deze in de bestreden akte voorkomen en die welke zijn opgenomen in het bekendgemaakte besluit voort, dat niet blijkt dat de verzoeker op de dag waarop hij zich kandidaat stelde, kennis had van de juiste inhoud van de bestreden akte.
3. De onregelmatigheid van de bekendmaking van de akte waarbij de benoembaarheidsvereisten voor een betrekking werden vastgesteld, tast de geldigheid van de akte niet aan.
4. De regelmatigheid van de benoeming van een lid van het gemeentepersoneel dient te worden beoordeeld naar de benoembaarheidsvereisten die door de gemeenteraad zijn vastgesteld en niet naar die welke zijn bekendgemaakt. In verband met deze vereisten, is de gemeenteraad gebonden door de beslissing waarbij zij werden vastgesteld en zoals deze in het goedgekeurde proces-verbaal is opgetekend.
5. Degene die op regelmatige wijze zijn kandidatuur heeft gesteld, heeft geen belang om zich te beroepen op de onregelmatigheid van de bekendmaking van de bekwaamheidsvereisten en o.m. op de schending van art. 11, 1e lid, van de wet van 3 augustus 1919 - 27 mei 1947.

Biebauw t./ Gemeente Oostrozebeke

Arrest nr. 9663.

Gezien het verzoekschrift dd. 9 december 1960;
Gehoord het andersluidend advies van de heer Debaedts, substituut-auditeur-generaal;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging:
1° van het besluit dd. 10 juni 1960 waarbij de gemeenteraad van Oostrozebeke de benoembaarheidsvereisten voor het ambt van politieagent vaststelt;
2° van het besluit dd. 2 september 1960 waarbij de gemeenteraad van Oostrozebeke M. Debo tot politieagent op proef benoemt;

Overwegende dat de gemeenteraad van Oostrozebeke in zijn vergadering van 10 juni 1960 een besluit nam tot vaststelling van de benoembaarheidsvereisten voor het ambt van politieagent; dat het bekwaamheidsvereiste luidde als volgt: «e) studies: lager middelbaar » onderwijs of vijf jaar dienst hebben bij een openbaar » bestuur of diploma van veldwachter»; dat in het Belgisch Staatsblad van 29 juni 1960 en in de pers het bekwaamheidsvereiste onder de volgende vorm werd bekendgemaakt: «2° — Studies: lager middelbaar » onderwijs ofwel: a) Vijf jaar dienst hebben bij het » openbaar bestuur; b) In het bezit zijn van het di- » ploma van veldwachter, uitgereikt door de provincie » West-Vlaanderen»; dat dertien kandidaten, waaronder verzoeker, een aanvraag indienden; dat de gemeenteraad bij besluit van 2 september 1960 M. Debo tot politieagent op proef benoemde;

Overwegende dat verzoeker voorhoudt dat de gemeenteraad in zijn vergadering van 10 juni 1960 besloten heeft dezelfde bekwaamheidsvereisten te stellen als in zijn besluit van 3 juli 1956 betreffende de benoeming van een veldwachter, te weten: «studies: lager middelbaar onderwijs, of in dienst zijn bij een » openbaar bestuur en geslaagd zijn in het voorgeschre- » ven examen van veldwachter afgelegd in de provincie » West-Vlaanderen»; dat volgens hem de gemeenteraad aldus twee categorieën bedoelde; vooreerst degenen die houder waren van een diploma van lager

middelbaar onderwijs, vervolgens degenen die twee voorwaarden in zich verenigden: in dienst zijn bij een openbaar bestuur en geslaagd zijn in het voorgeschreven examen van veldwachter, en, aan de andere kant, het proces-verbaal van de vergadering van 10 juni 1960 het doet voorkomen alsof de gemeenteraad drie categorieën zou hebben bedoeld: «lager middelbaar onder- » wijs of vijf jaar dienst hebben bij een openbaar be- » stuur of diploma van veldwachter»; dat verzoeker verklaart: «In die mate ziet de verzoekende partij » zich dan ook verplicht dit proces-verbaal in het re- » gister te betichten van valsheid en neemt zij bij onder- » havige memorie uitdrukkelijk een inschrijving, over- » eenkomstig artikel 51 van het Regentsbesluit van » 23 augustus 1948, ten einde de tekst van het register » in overeenstemming te brengen met wat in werkelijk- » heid ter zitting aangenomen en beslist werd op » 10 juni 1960»; dat hij ten slotte verklaart «zich » naar de wijsheid van de Raad van State te gedragen » wat het gevolg betreft dat aan de inschrijving wegens » valsheid dient te worden gegeven en vraagt dat, in- » dien het huidig geding overeenkomstig artikel 51, » vijfde lid, geschorst wordt, er toepassing zou worden » gemaakt door wie het behoort van artikel 462 van » het wetboek van strafvordering»; dat de tegenpartij die, wat de feiten betreft, de beweringen van de verzoeker tegenspreekt, eveneens vraagt het huidig geding, overeenkomstig artikel 51, vijfde lid, te schorsen;

Overwegende dat artikel 51 van de procedureregeling slechts toepassing vindt wanneer een betichting van valsheid aahangig is bij de bevoegde rechter; dat alleen de gewone rechtbank bevoegd is om over een betichting van valsheid uitspraak te doen en dat ter zake geen vordering met dit doel bij haar is ingesteld; dat derhalve geen grond bestaat om het geding te schorsen; dat intussen het proces-verbaal een volledig bewijs oplevert van hetgeen erin is vervat;

Overwegende dat de tegenpartij inroept dat het beroep tegen het gemeenteraadsbesluit van 10 juni 1960 waarbij de benoembaarheidsvereisten werden vastgesteld te laat is ingesteld, daar dat besluit op 29 juni 1960 in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt en verzoeker niet kan loochenen dat hij van het besluit op 4 juli 1960 reeds kennis droeg, vermits hij op die datum zich kandidaat heeft gesteld;

Overwegende dat verzoeker doet gelden dat de bekendgemaakte benoembaarheidsvereisten niet overeenstemmen met die welke door het bestreden gemeenteraadsbesluit zijn vastgesteld en dat hij van deze laatste eerst kennis kreeg door de brief dd. 14 november 1960 van de provinciegouverneur;

Overwegende dat de beroepstermijn eerst ingaat met de dag die volgt op die waarop verzoeker de inhoud van het bestreden besluit op volkomen en nauwkeurige wijze kon kennen; dat uit de tegenstrijdigheid tussen de bekwaamheidsvereisten zoals deze in het bestreden besluit voorkomen en die welke zijn opgenomen in het bekendgemaakte besluit voortvloeit dat niet blijkt dat verzoeker op de dag waarop hij zich kandidaat stelde voor de te begeben bediening, kennis had van de juiste inhoud van het bestreden besluit;

Overwegende dat verzoeker inroept dat het gemeenteraadsbesluit van 10 juni 1960 waarbij de benoembaarheidsvereisten worden vastgesteld onderworpen is aan een substantieel vormvereiste, nl. de behoorlijke bekendmaking opgelegd door artikel 11, eerste lid, van de wet van 3 augustus 1919 - 27 mei 1947; dat het gemis van overeenstemming tussen de voorwaarden vastgesteld in het bestreden gemeenteraadsbesluit en die welke werden bekendgemaakt, de nietigheid van

de bekendmaking en derhalve ook die van het bestreden besluit ten gevolge heeft;

Overwegende dat de onregelmatigheid van de bekendmaking de geldigheid van het bestreden besluit niet aantast;

Overwegende dat verzoeker, tegen het gemeenteraadsbesluit van 2 september 1960 houdende benoeming van M. Debo tot politieagent op proef, als eerste middel inroept dat dit besluit het beginsel «patere legem quam fecisti» schendt doordat het werd genomen in strijd met de benoembaarheidsvereisten bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad;

Overwegende dat de regelmatigheid van de bestreden benoeming dient te worden beoordeeld naar de benoembaarheidsvereisten die door de gemeenteraad zijn vastgesteld en niet naar die welke zijn bekendgemaakt; dat verzoeker niet beweert dat de benoeming in strijd is met de benoembaarheidsvereisten die, blijkens het procs-verbaal van de gemeenteraadsvergadering, door de gemeenteraad werden vastgesteld; dat de gemeenteraad gebonden was door het besluit zoals het in het goedgekeurde proces-verbaal is opgetekend;

Overwegende dat verzoeker inroept dat het benoemingsbesluit genomen werd met miskenning van artikel 11, eerst lid, van de wet van 3 augustus 1919 - 27 mei 1947 op de prioriteitsrechten, daar de bestreden benoeming werd gedaan zonder behoorlijke voorafgaande bekendmaking van de benoembaarheidsvereisten;

Overwegende dat de onregelmatige bekendmaking van de benoembaarheidsvereisten het belang van verzoeker niet heeft geschonden daar hij evenals twaalf andere personen op regelmatige wijze zijn kandidatuur heeft gesteld; dat het middel, bij gebreke van het bij de wet vereiste belang, niet ontvankelijk is;

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5de Kamer. — 11 december 1961.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Moerenhout.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. R. Schramme en Traen (Brugge).

1. Burgerlijk aansprakelijke partij. — Kosten van het strafgeding. — Hoofdelijke veroordeling met beklagde. — Verhouding van committent tot aangestelde door strafrechter beslecht. — Beslissing aan elke burgerlijke vordering vreemd. — Strafrechtelijk gewijsde.
2. Rechterlijk gewijsde in strafzaken. — Verzekerde. — Burgerlijk aansprakelijke partij voor beklagde. — Hoofdelijke veroordeling met beklagde tot de kosten van het strafgeding. — Verhouding van committent tot aangestelde rechterlijk vastgelegd door de strafrechter. — Geldt «erga omnes». — Verplichte erkenning door verzekeraar der burgerlijk aansprakelijke partij. — Ambtshalve in te roepen door de rechter over het burgerlijk geding.
3. Verzekering. — Vader van verzekerde. — Inwonend familielid. — Begrepen onder de verzekering inzake lichamelijke ongevallen. — Verzekering van de burgerlijke verantwoordelijkheid van de zoon. — Tijdelijke werkkraacht. — Dekking.
4. Burgerlijke aansprakelijkheid. — Landbouwbedrijf.

— Leiderschap van de zoon. — Vader belast met bedrijfsnoodzakelijke prestatie. — Zoon is committent van de vader (art. 1384, al. 3 B.W.).

5. Burgerlijke aansprakelijkheid. — Committent. — Aanspraak tegen zijn aangestelde niet beslecht. — Geen bepaalbare last tegen de aangestelde of diens rechtsopvolgers. — Overlijden van de aangestelde (vader). — Committent (zoon) rechtsopvolger. — Verzekeraar van de committent. — Verplichtingen.

1. In strijd met hetgeen veelal aanvaard wordt, is de veroordeling van de burgerlijk aansprakelijke partij, hoofdelijk met de beklagde, tot de kosten van de publieke vordering aan de burgerlijke eis vreemd; immers, de burgerlijke vordering wordt enkel door de benadeelde in werking gesteld en heeft uitsluitend de schadeloosstelling en de kosten op deze eis tot voorwerp, terwijl de burgerlijk aansprakelijke partij, met het oog op de kosten van het strafgeding, gedagvaard wordt door het openbaar ministerie dat de burgerlijke vordering niet in gang kan stellen. De strafrechter, vóór wie de vermoede burgerlijk verantwoordelijke van de dader van het misdrijf gedagvaard werd ter fine van verwijzing in de kosten van het strafgeding, moet de verhouding van committent tot aangestelde tussen de burgerlijk aansprakelijke partij en de beklagde beslechten, en dit buiten elke burgerlijke vordering om; die verhouding behoort derhalve, bijkomend doch meteen volledig, tot de publieke vordering.

2. Een onherroepelijk geworden veroordeling van de verzekerde, als burgerlijk aansprakelijk voor zijn aangestelde, tot de kosten van het strafgeding staat vast «erga omnes»; verzekeraar van de als burgerlijk aansprakelijke partij voor beklagde tot de kosten veroordeelde verzekerde dient deze strafrechtelijke beslissing te erkennen en derhalve de verhouding van committent tot aangestelde tussen de verzekerde en de auteur van het verkeersongeval. Trouwens, afgezien van de vaststelling dat de verzekerde in zijn dagvaarding de strafrechtelijke veroordeling aanhaalt om de veroordeling te vorderen, moet het gezag van dit strafrechtelijk gewijsde, o.m. met betrekking tot bovenbedoelde vastgelegde verhouding van committent tot aangestelde, door de rechter over het burgerlijk geding ambtshalve ingeroepen worden.

3. De vermelding in de bijzondere voorwaarden van een verzekeringspolis dat de vader (in casu de auteur van het ongeval) van de verzekerde, als inwonend familielid begrepen is onder de verzekering inzake lichamelijke ongevallen, brengt geenszins mede dat hij niet in aanmerking komt t.a.v. de verzekering van de burgerlijke verantwoordelijkheid van de verzekerde; in dezelfde omschrijving werd immers ook «één tijdelijke werkkraacht» aangeduid wat, bij het veroorzaken van een ongeval door de schuld van deze laatste, de dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid van de verzekerde beslist in werking zou brengen.

4. Wanneer, in een landbouwbedrijf, het sociaal-economisch leiderschap bij de zoon ligt, terwijl zijn vader, op het ogenblik waarop hij het ongeval veroorzaakte, een bedrijfsnoodzakelijke prestatie uitvoerde, welke voormelde zoon als bedrijfsleider vermocht te bevelen, te verbieden en te ordenen, onverschillig wie ze metterdaad uitvoerde, dient de zoon als de committent van zijn vader te worden beschouwd, en is hij dienvolgens burgerlijk aansprakelijk voor zijn vader op grond van art. 1384, al. 3, B.W.

5. In verband met de schadeloosstelling wegens ongeval

veroorzaakt door de schuld van zijn aangestelde, kan de committent, mits sommige voorwaarden vervuld zijn, een aanspraak doen gelden tegen zijn aangestelde. Nochtans, zolang die aanspraak niet beslecht werd is geen schuld of enigszins bepaalde last in hoofde van de aangestelde ontstaan, noch op diens rechtsopvolgers overgegaan. Dienvolgens, indien de aangestelde (in casu de vader) bij zijn overlijden o.m. de committent (zijn zoon) als rechtsopvolger naliet, is de opwerping van de verzekeraar van committent, ofschoon eerstgenoemde gesubrogeerd is in de rechten van zijn verzekerde, en derhalve er toe gerechtigd is het recht op schadeloosstelling van de committent tegen de aangestelde uit te oefenen, niettemin ongegrond, waar hij voorhoudt dat zijn verzekerde zijn hoedanigheid van burgerlijk aansprakelijke voor de schuld van zijn vader, de aangestelde, niet meer kan invoeren, of althans geen verhaal meer heeft tegen de verzekeraar in de maat van zijn aandeel in de nalatenschap van zijn vader; immers de verplichting van de aangestelde (de vader) om zijn committent (de verzekerde zoon) te vrijwaren in verband met de schadeloosstelling staat vooralsnog niet vast, en kan eerst blijken bij de beoordeling van de vordering van de committent, of van zijn gesubrogeerde verzekeraar, tegen de aangestelde, vordering welke de verzekeraar echter in onderwerpelijk geding niet uitoefent.

N.V. « De Eerste Belgische » t./ Bentein Cyriel.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aanvechten vonnis, verleend door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge op 1 juni 1960;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

1. Overwegende dat appellante voorhoudt dat de vordering van geïntimeerde niet ontvankelijk is waar zij ertoe strekt te doen verklaren dat de verzekeraar gehouden is, ingevolge de verzekeringsovereenkomst, Bentein Cyriel te vrijwaren « tegen alle veroordelingen, vergoedingen en kosten » die voortvloeien uit het ongeval dd. 22 maart 1957, veroorzaakt ten nadele van Van Billioen Henri;

dat zij aanvoert dat dergelijke eis haar in de onmogelijkheid stelt zich te verdedigen en daarenboven niet voldoet aan art. 61 Rv. vermits de gevorderde bedragen niet genoegzaam omschreven zijn;

Overwegende dat geïntimeerde, blijkens zijn dagvaarding, eist de gehoudenheid tot vrijwaring in hoofde van de verzekeraar uit te spreken, erbij voegend hem « derhalve akte te geven... van het gemaakt voorbehoud voor de toekomst »;

dat hieruit dient afgeleid te worden dat deze eis tot voorwerp heeft de toepasselijkheid van de bedongen verzekeringswaarborg op de veroordelingen, vergoedingen en kosten die voortaan nog ten laste zullen zijn van geïntimeerde uit hoofde van het schadegeval; dat geen veroordeling gevraagd wordt tot betaling van een later vast te stellen bedrag, doch de toewijzing in principe van het, door de weigerende houding van appellante, in het gedrang gebracht recht op waarborg;

Overwegende dat partijen gelijk staan ten aanzien van deze betwisting en beiderzijds over alle nuttige gegevens beschikken om hun belangen te verdedigen; dat appellante haar rechten in verband met de latere vaststelling van schadeloosstellingen volledig gevrijwaard ziet door de toepassing van artt. 17 tot 20 van de verzekeringsovereenkomst, waarbij o.m. bepaald wordt dat zij « het geding in naam van de verzekerde

leidt... »; dat, ten overvloede, mag aangestipt worden dat zelfs vóór de inwerkingtreding van de verplichte verzekering de assuradeur ook voor de strafrechter vrijwillig kon tuseenkomen tot bewaring van zijn rechten (vgl. R.P.D.B., Intervention en matière répressive, nummers 66 en volg.);

Overwegende dat het voorwerp van de eis duidelijk uiteengezet wordt in de dagvaarding; dat, nu het enkel om de principiële toepasselijkheid gaat van de polis, geen bedrag diende vermeld te worden;

Overwegende dat die eis derhalve ontvankelijk is, tevens bij overneming van de redengeving van het aanvechten vonnis daaromtrent;

2. Overwegende dat appellante de burgerlijke verantwoordelijkheid van geïntimeerde voor de schade veroorzaakt door de fout van Bentein Ludovicus betwist, voorhoudend dat er tussen hen geen verhouding van committent tot aangestelde bestond;

Overwegende dat de genaamde Bentein, bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge dd. 19 april 1958, veroordeeld werden wegens onvrijwillig veroorzaken van verwondingen aan Van Billioen op 22 maart 1957; dat die rechter zetelend in strafzaken, na tegen Bentein Ludovicus een geldboete te hebben uitgesproken en hem verwezen te hebben in de kosten van het strafgeding, geïntimeerde solidair met de auteur van het wanbedrijf aansprakelijk verklaarde voor die kosten;

Overwegende dat de verwijzing in de kosten van het strafgeding een nevenresultaat is van het als bewezen aanvaard strafbaar feit en een beslissing op louter strafrechtelijk gebied; dat — in strijd met hetgeen op dit stuk veelal aanvaard wordt (vgl. De Page, III, nummer 1002, C; Van Roye, Manuel de la partie civile, nummer 580) — de veroordeling van de burgerlijk verantwoordelijke partij tot de kosten van de strafvordering vreemd is aan de burgerlijke eis; dat immers de burgerlijke eis enkel in werking gesteld wordt door de benadeelden en uitsluitend de schadevergoeding en de kosten op deze eis tot voorwerp heeft, terwijl de burgerlijk verantwoordelijke met het oog op de kosten van het strafgeding gedagvaard wordt door het Openbaar Ministerie dat de civiele vraag niet kan in gang stellen (vgl. art. 145 S.V.; Cass. 17-2-1930, Pas. 1930, I, 118); dat de strafrechter, voor wie de vermoede burgerlijk verantwoordelijke van de auteur van het misdrijf gedagvaard werd ter fine van verwijzing in de kosten van het strafgeding, de verhouding van committent tot aangestelde moet beslechten en zulks buiten elke burgerlijke vordering om; dat die verhouding derhalve bijkomend, doch meteen volledig, tot de publieke vordering behoort;

Overwegende dienvolgens dat de onherroepelijke veroordeling van geïntimeerde, als burgerlijk verantwoordelijk voor zijn aangestelde Bentein Ludovicus, tot de kosten van het strafgeding erga omnes vaststaat; dat appellante daarom de verhouding van committent tot aangestelde erkennen moet tussen geïntimeerde en de auteur van het ongeval dd. 22 maart 1957;

Overwegende dat het gezag van het strafrechtelijk gewijsde ambtshalve moet ingeroepen worden door de feitenrechter; dat overigens geïntimeerde, waar hij in zijn dagvaarding de strafrechtelijke veroordeling aanhaalt om de veroordeling van appellante tot dekking van zijn burgerlijke verantwoordelijkheid te vorderen, impliciet dat gewijsde als middel laat gelden;

Overwegende dat geïntimeerde daarenboven in zijn dagvaarding melding maakt van zijn veroordeling, solidair met Bentein Ludovicus, tot betaling van schadevergoeding uit hoofde van het ongeval en aanstipt dat het correctioneel vonnis zijn burgerlijke verantwoor-

delijkheid voor de schade «bepaalt»; dat hij aldus ongetwijfeld het bestaan van de veroordeling inroept tot staving van zijn eisen tegen appellante;

Overwegende dat dit vonnis in zijn beschikkingen over de burgerlijke vorderingen — alhoewel het daaromtrent o.m. wegens het verschil van partijen geen gezag van gewijsde heeft tegen appellante — door derden, o.m. door appellante, in zijn bestaan moet erkend worden (vgl. Cass. 9 maart 1950 en 16 mei 1958, Pas. 1950, I, 491 en 1958, I, 1026; Gent, 27 mei 1957, R.W. 1957-58, kol. 1754; De Page, III, 970 en vlg.);

dat de erkenning van dit bestaan insluit dat de hoedanigheid van committent in hoofde van geïntimeerde tegenover Bentein Ludovicus — op zichzelf beschouwd en los van de rechten van derden — vaststaat;

Overwegende dat appellante, behalve op één hierna behandeld punt, enkel die op zichzelf genomen hoedanigheid betwist, zonder zelfs te beweren, laat staan te bewijzen, dat er, in verband met de vaststelling van de burgerlijke verantwoordelijkheid te haren nadele bedrog, collusie of welke onrechtmatigheid ook zou gepleegd zijn, of dat zij een eigen preferent recht zou bezitten;

Overwegende dat de vermelding in de bijzondere polisvoorwaarden, dat Bentein Ludovicus als inwonend familielid «begrepen is onder de verzekering» inzake lichamelijke ingevallen (art. 1, algemene voorwaarden), geenszins meebrengt dat hij niet in aanmerking komt ten aanzien van de verzekering van de burgerlijke verantwoordelijkheid van geïntimeerde (art. 3 idem); dat immers ook «één tijdelijke werkkracht» in dezelfde omschrijving werd aangeduid en dat deze beslist, bij het veroorzaken van een ongeval door zijn fout, de dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid van geïntimeerde zou in werking brengen; dat het Hof op dit punt voor het overige de redengeving van het aangevochten vonnis beaamt;

Overwegende dat appellante aldus gehouden is in onderhavig geval de burgerlijke verantwoordelijkheid van geïntimeerde, die beslecht werd in de civiele beschikkingen van het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge dd. 19 april 1958, te erkennen;

Overwegende, ten slotte en ten overvloede, dat de burgerlijke verantwoordelijkheid van geïntimeerde ook blijkt uit het onderzoek van de werkelijke verhoudingen tussen Bentein Ludovicus en geïntimeerde en uit de toepassing hierop van de geldende rechtsregels (art. 1384 B.W.); dat het Hof zich ten deze verenigt met de redengeving van het vonnis a quo;

dat de prestatie, die de vader op het ogenblik van het ongeval leverde, hoe minder belangrijk zij op zichzelf mag schijnen even bedrijfsnoodzakelijk is als zaaien, maaien, dorsen of andere hoofdmomenten van de landbouwactiviteit; dat een hoeveknacht eveneens en normalerwijs met deze taak zou belast geweest zijn en dat Bentein Ludovicus die bedrijvigheid even goed voor een andere landbouwer en onder diens bevel had kunnen uitvoeren zelfs tegen loon;

dat geïntimeerde, als bedrijfsleider, vermocht die concrete prestatie te bevelen, te verbieden en te ordenen onverschillig wie ze metterdaad uitvoerde; dat hij, zelfs tegenover zijn vader, pachter was en de vereiste wettelijke bescherming genoot om zijn sociaal-economisch gezag gestand te doen;

dat, nu naar algemeen bekende en normale gang van zaken de bedrijfsleider gezag voert over al de bedrijfsnoodzakelijke activiteiten van zijn onderneming en zulks ook in de landbouwsector, nu anderzijds algemeen bekend is dat de hulpkrachten in laatstvermelde sector veelal familieleden zijn, nu het bedrijfsleiderschap in hoofde van geïntimeerde vaststaat, dient aanvaard te

worden dat geïntimeerde in onderwerpelijk geval committent was van Bentein Ludovicus; dat de door appellante aangehaald omstandigheden, in hun geheel genomen, niets afdoen aan voormeld sociaal-economisch leiderschap van geïntimeerde tegenover Bentein Ludovicus.

Overwegende dat aldus de betwisting van de verhouding van committent tot aangestelde hoe dan ook grondslag mist;

3. Overwegende dat Bentein Ludovicus overleden is in de loop van de procedure en zijn vier kinderen, waaronder geïntimeerde, als rechtsopvolgers naliet; dat appellante voorhoudt dat zij krachtens de verzekeringsovereenkomst gesubrogeerd is in de rechten van haar verzekerde en dienvolgens gerechtigd «het recht op schadeloosstelling» van de committent tegen de aangestelde uit te oefenen, dat de aangestelde gehouden was zijn committent te vrijwaren, dat de «verplichtingen van de overledene» op de erfgenamen zijn overgegaan en dat daarom geïntimeerde zijn hoedanigheid van burgerlijk verantwoordelijke voor de fout van zijn vader tegen appellante niet meer kan inroepen of althans geen verhaal meer heeft tegen haar in de maat van zijn aandeel in de nalatenschap (een vierde);

Overwegende dat de committent, in verband met de schadevergoeding wegens een ongeval veroorzaakt door de fout van zijn aangestelde, wel, mits sommige voorwaarden vervuld zijn, een aanspraak kan laten gelden tegen zijn aangestelde; dat echter, zolang die aanspraak niet beslecht is, geen schuld of enigszins bepaalde last ontstaan is in hoofde van de aangestelde; dat, nu in casu de aanspraak van de committent niet eens in werking werd gesteld, geen schuld of last overgegaan is op de rechtsopvolgers van de aangestelde;

dat de verplichting van de aangestelde om zijn committent te vrijwaren in verband met de schadevergoeding vooralsnog niet vaststaat en eerst kan blijken bij de beoordeling van de vordering van de committent of zijn gesubrogeerde tegen de aangestelde;

dat appellante in onderwerpelijk geding de vordering van de committent tegen de aangestelde niet uitoefent;

Overwegende dat derhalve de aanvoeringen van appellante niet gegrond zijn;

4. Overwegende dat de eerste rechter om oordeelkundige redenen, waarmede het Hof zich verenigt, aannam dat de leeftijd van Bentein Ludovicus (meer dan 70 jaar) geen reden is tot uitsluiting van het ongeval uit de verzekering en dat anderzijds geen verzwijging van risicoverzwaarig voorhanden is;

dat de aandacht van appellante van meet af aan gevestigd was op het geval van de werknemer boven de 70 jaar, vermits zij zulks als een reden van uitsluiting aanstipte bij lichamelijke ongevallen (art. 2, 1); dat zij echter die omstandigheid ter zijde liet bij de gevallen van uitsluiting van dekking van burgerlijke verantwoordelijkheid (art. 4); dat hieruit moet afgeleid worden dat zij bij het contracteren de tewerkstelling van een persoon van meer dan 70 jaar aangezien heeft als een inzake burgerlijke verantwoordelijkheid binnen de normale voorzieningen vallend risico en geenszins als een geval van uitsluiting op dat gebied;

dat overigens wél een onderscheid kan gemaakt worden tussen de twee gevallen van verzekering ten aanzien van de hoge leeftijd van de werknemer: de ouderdom brengt bij lichamelijke ongevallen veelal ergere en meer blijvende gevolgen teweeg, terwijl niets aanwijst dat hij een zwaarder risico inhoudt voor het veroorzaken van ongevallen bij anderen en redelijkerwijze mag aanvaard worden dat het nadeel van o.m. ver-

traagde reflexwerking goedge maakt wordt door grotere voorzichtigheid en rijpere ervaring;

5. Overwegende dat appellante geen hogere vergoedende intresten verschuldigd is dan die waartoe geïntimeerde veroordeeld werd; dat aan de arbeidsongevallenverzekering «L'Abeille» enkel sedert de uitbetaling die intresten werden toegekend; dat het aangevochten vonnis op dit punt dient aangepast te worden;

6. Overwegende dat appellante terecht opwerpt dat de dekking beperkt is tot de in de polis bedongen bedragen en de toepasselijkheid van de verzekeringsovereenkomst derhalve binnen de perken moet gehouden worden; dat zulks voortspuit uit de uitdrukkelijke vermelding van de maximum-dekking aan het slot van de polis; dat het past het vonnis a quo daaromtrent te verduidelijken en aan te vullen;

Om die redenen :

Het Hof,

Wijzend op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere of meer omvattende conclusiën als niet gegrond verwerpend,

Verklaart appellante ontvankelijk doch hoofdzakelijk niet gegrond in haar hoger beroep;

Bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen, mits deze wijzigingen en aanvullingen dat de vergoedende intresten op de som van 122.207 frank verschuldigd zijn : op 81.450 frank van de uitbetaling af door de Verzekeringsmaatschappij «L'Abeille» en op 40.757 frank van 22 maart 1957 af, alsook dat de gehoudenheid van appellante om geïntimeerde «te vrijwaren voor alle veroordelingen die hij ondergaat als burgerlijk verantwoordelijke voor Bentein Ludovicus, wegens het ongeval» veroorzaakt op 22 maart 1957 ten nadele van Van Billoen, beperkt is tot de uitdrukkelijk in de polis nummer 305.075/310.589 vermelde bedragen;

Verwijst appellante in 9/10 en geïntimeerde in het overige 1/10 van de kosten;

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mr. Dubois, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer — 11 oktober 1962.

Voorzitter : M. Carsau.

Rechters : M.M. De Buck en De Witte.

O.M. : M. Vergote.

Advokaten : Mrs. A. Cornelis en C. Gits.

Onteigening ten algemene nutte. — Toepasselijkheid van de wet van 3 februari 1947. — Bevoegdheid van de rechter krachtens art. 107 Grondwet. — Machtsafwending. — Scheiding van machten. — Gevolgen.

De bij de wet van 3 februari 1947 ingevoerde vereenvoudigde procedure is blijkens de termen van art. 1 van deze wet slechts toepasselijk wanneer bij een koninklijk besluit de onmiddellijke inbezitting als onontbeerlijk is vastgesteld. Tot de inwendige wettelijkheid van het koninklijk besluit behoort de hoogdringendheid.

Op grond van art. 107 Grondwet oefent de rechter toezicht uit over de wettelijkheid van de alge-

mene provinciale en plaatselijke besluiten en verordeningen. Onder dit toezicht valt niet slechts het onderzoek van de vormvereisten en de bevoegdheid van het bestuur (uitwendige wettelijkheid) maar ook de toetsing van de overheidsdaad op haar innerlijke deugdelijkheid.

Een vorm van machtsoverschrijding, nl. machtsafwending, is aanwezig wanneer het openbaar bestuur naar de uiterlijke vorm aan de gestelde voorwaarden van wettelijkheid voldaan heeft maar in werkelijkheid zijn macht gebruikt heeft om een ander doel te bereiken, resp. zich door andere dan door de wetgever bedoelde motieven daarbij heeft laten leiden.

Het behoort tot het wezen van de bestuurlijke daad soeverein te beschikken op grond van aan de overheid eigen overwegingen. Haar macht wordt aangetast door de rechterlijke beslissing, die een beoordeling van de grond van de administratieve daad zou uitmaken. De regel van de scheiding der machten primeert de regel van het rechterlijk toezicht op de wettelijkheid; de rechter moet immers de macht bezitten om de bestuurlijke daad te beoordelen eer hij de wettelijkheid ervan kan onderzoeken. Het zou anders zijn wanneer het volstond ten einde tot de valsheid van het door het bestuur ingeroepen motief te besluiten, aan de hand van uitwendige, voor geen beoordeling vatbare gegevens vast te stellen, dat het motief niet aan de werkelijk beantwoordt.

In de onderhavige zaak zou de rechter in het geheel van de richtlijnen van 's lands politiek beleid moeten indringen om te kunnen beoordelen of de Koning redenen had om te menen dat de inbezitting bij hoogdringendheid moest geschieden; hij zou zonder stelling te nemen op deze punten niet over de oprechtheid van de ingeroepen hoogdringendheid kunnen beslissen. Door aldus te handelen zou hij het grondwettelijk voorschrift van de scheiding der machten miskennen.

Nationale Maatschappij voor de Huisvesting
t/ Wyseur-Hanssens.

Overwegende dat appellante, bij exploit van deurwaarder Georges Maryns, te Kortrijk, van 24 september 1962, hoger beroep heeft ingesteld tegen een vonnis, tegensprakelijk tussen partijen verleend door de heer Vrederechter van het kanton Menen, op 12 september 1962, waarvan expeditie wordt overgelegd; dat het regelmatig naar de vorm en tijdig werd ingesteld en bijgevolg ontvankelijk is;

I. De gegevens :

Overwegende dat bij deurwaardersexploot, van 13 december 1961, de Nationale Maatschappij voor de huisvesting, huidige appellante, dagvaarding richt aan de consoorten Wyseur, huidige geïntimeerden, om te verschijnen vóór de heer Vrederechter van het kanton Menen, ten einde te horen verklaren dat de pleegvormen, voorgeschreven door de wet van 3 februari 1947, inzake onteigening, vervuld zijn en dienvolgens de onteigening van de in de dagvaarding beschreven goederen te horen uitspreken, de vergoedingen te horen vaststellen die aan verweerders verschuldigd zijn hoofdens deze onteigening en te horen zeggen dat, mits betaling of consignatie van de vergoedingen, eiseres in het bezit van de goederen zal treden;

Overwegende dat de inneming voor doel had de Maatschappij «Eigen Haard is Goud Waard» in de

mogelijkheid te stellen de aanbouw van arbeiderswoningen te Rekkem uit te voeren;

Overwegende dat een koninklijk besluit, tegengetekend door de heer Minister van Openbare Werken, d.d. 11 augustus 1961, verordent dat het nodig is de bij de besluitwet van 3 februari 1947 ingestelde ont-eigeningsprocedure toe te passen;

Overwegende dat de eerste rechter bij bevelschrift van 6 december 1961, het schattingsverslag deed op-maken door de heer notaris J. Destrooper; dat daarin volgende passus voorkomt: «een groot getal per-celen bouwgrond zal gecreëerd worden, wijl de vraag » naar bouwgrond te Rekkem eerder beperkt is. De » bevolking bedraagt thans 4829 inwoners; dit bete- » kent sinds 1947 slechts een aangroei van circa 300 » inwoners; een gedeelte van deze bevolking op de wijk » Risquons-Tout is bovendien volledig op Moeskroen » aangewezen. Tijdens de jaren 1959, 1960 en 1961 » bedroeg het getal nieuwe woningen op privé initiatief » opgericht respectievelijk 17, 20 en 23»;

Overwegende dat de eerste rechter, bij vonnis van 12 september 1962 « vaststelt dat het ingeroepen ko- » ninklijk besluit van 11 augustus 1961, dat de ont- » eiening verordent, nietig is, om reden van machts- » afwending en dat bijgevolg de besluitwet van 3 fe- » bruari 1947 op de ingeleide vordering niet van toe- » passing is»; dat de eerste rechter zich onbevoegd verklaart en de gerechtskosten ten laste van oor-spronkelijke eiseres legt;

II. Het geschilpunt :

Overwegende dat de stelling van geïntimeerden, vóór de eerste rechter, zoals thans in hoger beroep, voorgebracht, er op neerkomt voor te houden dat, gezien het doel dat door de inneming nagestreefd wordt, namelijk arbeiderswoningen op te richten, en het feit dat er geen buitengewone vraag naar is te Rekkem — beschouwing die in de aangehaalde pas-sus van het schattingsverslag voorkomt — de on-middellijke inbezitneming niet onontbeerlijk is; dat deze laatste omstandigheid nochtans een vereiste is om de vereenvoudigde procedure, ingesteld voor de gevallen van hoogdringendheid, en voorzien door de besluitwet van 3 februari 1947, toe te passen; dat de vereiste van hoogdringendheid behoort tot de inwen-dige wettelijkheid van het besluit; dat de rechter be-voegd en dienvolgens verplicht is, op grond van het voorschrift van artikel 107 van de Grondwet, het ont-eigeningsbesluit onwettelijk en van geen uitwerking terzake te verklaren;

Overwegende dat appellante van haar kant voor-houdt dat de kwestie van de hoogdringendheid een beoordeling vooropstelt en de rechtbanken geen macht bezitten om over de opportuniteit van een daad van het bestuur uitspraak te doen;

III. De rechtsnégels :

Overwegende dat artikel 107 van de grondwet be-paalt dat de hoven en de rechtbanken de algemene, provinciale en plaatselijke besluiten en verordeningen slechts toepassen voor zover ze met de wetten over-eenkomen;

Overwegende dat dit voorschrift inhoudt dat de wet-telijkheid van een koninklijk besluit, zoals terzake, aan het toezicht van de rechter onderworpen is;

Overwegende dat het toezicht op de wettelijkheid niet alleen het onderzoek van de vormvereisten en de bevoegdheid van het bestuur, de uitwendige wettelijk-heid genoemd, omvat, maar ook toelaat de innerlijke deugdelijkheid van de overheidsdaad te toetsen;

Overwegende dat aldus de rechterlijke beslissing in de inhoud zelf van de akte dringt en er aldus een conflict kan tot stand komen betreffende de grenzen van het domein waarop de soevereine macht van de uitvoerende overheid zich uitstrekt;

Overwegende dat namelijk, van de andere kant, de scheiding van de machten een rechtsregel is, welke, hoewel niet uitdrukkelijk in de grondwet vermeld, nochtans voortspruit uit de toekenning door de grond-wet van bepaalde machten aan bepaalde organen en de instelling van een onderlinge controle;

Overwegende dat deze regel moet beletten dat één van de machten een daad zou stellen welke tot de uitsluitende bevoegdheid van een andere behoort;

Overwegende dat aldus de rechterlijke macht geen beslissing kan nemen die de plaats zou innemen van een bestuurlijke akte;

IV. De rechtsvragen :

A. De hoogdringendheid, wettelijke vereiste :

Overwegende dat artikel 1 van de terzake toege-paste besluitwet van 3 februari 1947 als volgt luidt : « Wanneer bij een door de Minister van Openbare Werken en de bij de werken betrokken Minister of Ministers mede-ondertekend koninklijk besluit wordt vastgesteld dat het voor de uitvoering van openbare werken of werken van algemeen nut, afgekondigd met het oog op 's lands wederuitrusting, onontbeerlijk is één of meer onroerende goederen onmiddellijk in bezit te nemen, dan wordt er volgenderwijze gehandeld »;

Overwegende dat de alsdan gevolgde onteigenings-procedure afwijkt van de gewone, voorzien bij de ba-siswet van 17 april 1835, en van deze, voorzien voor de dringendheid, voorgeschreven door de wet van 10 mei 1926, en een snellere en vereenvoudigde afwikke-ling tot gevolg heeft; dat ze namelijk als toepasse-lijk in geval van hoogdringendheid in haar betiteling bestempeld wordt; dat daarnaast nog andere wette-lijke bepalingen voorzien zijn door de koninklijke be-sluiten van 15 november 1867, voor de onteigening per zone betreffende werken van gemeentelijk belang, en van 28 juni 1930, betreffende deze van nationaal en provinciaal belang dat tenslotte de wet van 26 juli 1962 de bepalingen van het koninklijk besluit van 3 februari 1947 vervangt;

Overwegende dat uit de aangehaalde termen van artikel 1 van de besluitwet van 3 februari 1947 voort-spruit dat de vereenvoudigde en versnelde procedure slechts van toepassing is wanneer door een koninklijk besluit is vastgesteld dat het onontbeerlijk is het on-roerend goed onmiddellijk in bezit te nemen;

Overwegende dat de onteigende partij op deze be-paling beroep kan doen om te vorderen dat de inge-leide procedure onregelmatig is, wanneer de wette-lijke vereiste, die men kortweg, de hoogdringendheid noemt, niet aanwezig is;

Overwegende dat er immers een wettig belang in haren hoofde bestaat om dit te doen, gezien ze bij toe-passing van de procedure van hoogdringendheid ver-stoken is van de in de gewone procedure aanwezig zijnde grotere waarborgen ter beveiliging van haar belangen;

Overwegende dat de rechter een wettelijk vereiste onderzoekt, wanneer hij zich de vraag nopens het be-staan van hoogdringendheid stelt en men moet ge-neigd zijn aan te nemen dat dit bijgevolg in zijn ge-wone macht valt;

B. Machtsafwending :

Overwegende dat het openbaar bestuur, te oordelen naar de uiterlijke vormen, kan voldoen aan de gestelde voorwaarden van wettelijkheid, maar in werkelijkheid de eraan in die voorwaarden toegekende macht gebruikt om een ander doel te bereiken of dat het zich laat leiden door andere motieven, dan deze door de wet vooropgesteld, om de akte te stellen; dat deze handelwijze een machtsafwending uitmaakt;

Overwegende dat dit een vorm van machtsoverschrijding is, en, wanneer ze aanwezig is in een akte, ze deze onwettelijk maakt, zodat de rechter dan dient te weigeren aan de akte rechtsgevolgen toe te kennen; dat mag gezegd worden dat dit principe tegenwoordig algemeen erkend wordt;

C. Bevoegdheid en macht van de rechter :

Overwegende dat, zo aan de rechter de bevoegdheid is toegekend, de motieven en het doel van de bestuurlijke daad na te gaan, om de gebeurlijke machtsafwending te achterhalen, hij zich noodzakelijkerwijze moet inlaten met een opvatting en een voornemen van de bestuurlijke agent, die niet uitgedrukt zijn;

Overwegende dat het juist tot het wezen van de bestuurlijke daad behoort soeverein te beschikken op grond van aan de overheid eigen overwegingen, die ze, als heer en meester, voldoende acht om de grondslag van de daad te vormen;

Overwegende dat de grondregel van de scheiding van de machten er zich tegen verzet deze aan het bestuur uitsluitend toegewezen functie, aan te tasten;

Overwegende dat het in sommige gevallen echter niet anders zou kunnen dan dit te doen, wanneer de rechter het vals motief of het verdoken doel van het bestuur wil beoordelen; dat hij daartoe immers zijn eigen zienswijze moet aanduiden om deze te vergelijken met die van het bestuur;

Overwegende dat de regel van de scheiding van de machten deze van artikel 107 primeert; dat immers de rechter eerst de macht moet hebben om de bestuurlijke daad te beoordelen voordat hij de wettelijkheid ervan kan onderzoeken;

Overwegende dat deze regel de basis zelf, het wezen en de erkende eigenschappen van de rechterlijke macht raakt, welke zouden ontwricht en gedenatureerd worden, wanneer deze macht er toe zou komen beoordelingen uit te spreken, in tegenstrijdige of in dezelfde zin, over punten, die de administratie heeft moeten behandelen om tot de daad van staatsbeleid te beslissen, welke aangevochten wordt;

Overwegende dat, indien tot een beoordeling van de grond van de administratieve daad door de rechtbank moet overgegaan worden om de inwendige wettelijkheid ervan te controleren, de rechtbank deze macht niet bezit; dat het anders zou zijn wanneer ten einde tot de valsheid van het door het bestuur ingeroepen motief te besluiten, het volstond vast te stellen aan de hand van uitwendige, voor geen beoordeling vatbare, gegevens, dat het motief niet aan de werkelijkheid beantwoordt; dat zou kunnen gezegd worden dat dit het geval is wanneer het bijvoorbeeld voldoende is vast te stellen dat een bepaald aantal jaren is voorbijgegaan, vooraleer het bestuur de ont-eigeningsprocedure vóór de rechter heeft gebracht, wanneer het decreet de hoogdringendheid inriep;

V. Rechtspraak en rechtsleer :

Overwegende dat men dit waarneemt in de in de rechtspraak bekende gevallen, waar de Vrederechter machtsafwending aannam; dat in de vonnissen van

Ukkel, Boom (ten andere hervormd, naar het zou blijken), Doornik, (Vredegerecht Ukkel, 22 juni 1956, J. Trib. 15 juli 1956, p. 480; Boom : 9 november 1960, J. Trib. 16 april 1961, p. 261, vlg.; Doornik, 20 december 1961, Jour. Trib. 1 et 8 juillet 1962, p. 441, vlg.) vastgesteld wordt dat het bestuur respectievelijk gedurende vijf, vier, veertien jaar, gewacht heeft om de procedure vóór de rechter aanhangig te maken; dat het vonnis van Ekeren (7 juli 1959, Rk. Wbl. 1959-60, kol. 1282, vlg.) het geval behandelde waarin de werken bij algemene bekendheid reeds sedert meer dan een jaar uitgevoerd waren; dat in het vonnis van Deinze (Vredegerecht Deinze, 8 maart 1956, cit. Admin. Lexicon, v° Aansprakelijkheid van de openbare besturen, nr. 177, p. 83, vlg.) werd vastgesteld dat de nagestreefde onteigening ertoe strekte het goed aan een andere eigenaar toe te kennen; dat in de zaak waarop het arrest van de Raad van State van 27 februari 1962 werd uitgesproken, het gaat over de kwestie dat de onderneming waarvoor de onteigening doorgevoerd wordt geen nijverheids- of ambachtsonderneming, maar een onderneming van diensten is en het bestuur aldus zijn macht gebruikt om een doel te bereiken dat door de wet niet gewild werd;

Overwegende dat men, wanneer men verder de rechtspraak nagaat, vaststelt dat een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, van 2 januari 1962 (door appellante overgelegd) in tegengestelde zin beslist, waar geoordeeld wordt dat de kwestie van het bestaan van hoogdringendheid de opportuniteit van de bestuursdaad betreft en de beslissing daarop ontsnapt aan de bevoegdheid van de rechter;

Overwegende dat een arrest van de Raad van State, van 24 maart 1955, betreffende de ingeroepen machtsafwending, ter gelegenheid van dezelfde betwisting als terzake, besliste dat « de Raad van State zijn beoordelingsmacht niet in de plaats mag stellen van die van de tegenpartij, aangaande de gepastheid van de door haar getroffen maatregelen; dat niet bewezen is dat de tegenpartij de grenzen van haar beoordelingsmacht is te buiten gegaan... »;

Overwegende dat de rechtbanken zich vroeger in het algemeen slechts bevoegd verklaarden om de uitwendige wettelijkheid van de gevolgde onteigeningsprocedure te onderzoeken, wat tot gevolg had dat de Raad van State zich op dit punt onbevoegd kon verklaren, gezien de bepaling van artikel 4 van de wet van 17 april 1835 aan de rechtbanken de controle opdraagt betreffende het nakomen van de voor de onteigening voorgeschreven formaliteiten en dat aldus de bevoegdheid van enig ander gerecht uitgesloten geacht wordt, waar de opvatting van het parallel verhaal verworpen wordt; dat de Raad van State toen evenwel als het enige bevoegde gerecht optrad wanneer de interne wettelijkheid van de bestuurlijke akte in het gedrang werd gebracht, en namelijk onder de vorm van machtsoverschrijding of machtsafwending; dat aldus vaak werd onderzocht of het bestuur geen ander doel dan het openbaar belang of 's lands wederuitrusting had nagestreefd;

Overwegende dat bij arrest van 14 juni 1948, voorafgegaan door het advies van de heer Procureur-Generaal R. Hayoit de Termicourt, welke besloot dat in geval machtsafwending vast staat, de bestuurlijke akte onwettelijk is en de hoven en de rechtbanken de toepassing ervan dienen te weigeren, het Hof van Cassatie impliciet aannam dat de gewone rechter bevoegd zou geweest zijn de machtsafwending te sanctioneren; dat het Hof echter vaststelt dat machtsafwending terzake niet bestond, zelfs niet ingeroepen werd voor het

Hof van Beroep en dat dit laatste bijgevolg terecht gezegd had dat de door de eiser opgeworpen betwisting niet tot de bevoegdheid van het Hof behoorde;

Overwegende dat dit arrest als een ommekeer in de hogere rechtspraak wordt beschouwd; (Depondt A., Tijdsch. voor Bestuurswet. 1954-55, p. 245, vlg.), evenals het arrest van de Raad van State van 27 februari 1962;

Overwegende dat uit de bewoordingen van dit laatste kan opgemaakt worden dat het onderzoek naar de interne wettelijkheid van de bestuursakte, machtsafwijding daarin begrepen, in de bevoegdheid van de rechter valt, waar beslist wordt als volgt: «Overwegende dat de voorgehouden machtsafwijding zich terzake vermengt met de beweerde schending van art. 16 van de Wet van 18 juli 1959 en van het Koninklijk Besluit van 18 augustus 1959, in uitvoering van voormeld artikel genomen; dat hieruit volgt dat de Raad van State niet bevoegd is;»; dat de Raad de mening is toegedaan dat het uit geen enkele wettelijke bepaling spruit dat de controle op de conformiteit van de aangevochten daden met de aangehaalde wetsbepalingen niet door de Vrederechter zou kunnen uitgevoerd worden omwille van artikel 107 van de Grondwet; (Raad van State, 27 febr. 1962; Journ. Tr. 18 juli 1962, p. 437, vlg.);

Overwegende dat, wat de rechtsleer betreft, deze er zich in het algemeen over verheugt een kentering in de rechtspraak menen te kunnen bespeuren in het voordeel van de opvatting dat de rechter bevoegd is de inwendige wettelijkheid van de bestuursdaad te onderzoeken (Cyr. Cambier, Administratief Lexicon, V° Aansprakelijkheid van de Openbare Besturen, A 2; Le Contrôle de la légalité interne des actes de l'Administration, Journ. Trib. 23 janv. 1955, p. 49, vlg. Principes du Contentieux Administratif, 1961, tome I, Le Juge dans l'Etat. Le contrôle judiciaire de l'Administration, p. 271, vlg.; Dor G., Rev. crit. jur. belge, 3e année, 4e trim. 1949, p. 311; verder meer in het algemeen wanneer een burgerlijk recht wordt aangetaast: Prof. De Visschere Fr., Gaat de burgerlijke rechtspraak naar een ruimere interpretatie van artikel 107 van de grondwet?, Tijdschr. Best. Wet. en Publ. Recht, 1960, p. 319, vlg.; Mast A., Overzicht van het Belgisch Administratief Recht, 1962, p. 349, nr. 352; Coenraedts A., Compétences respectives du pouvoir judiciaire et du Conseil d'Etat en matière d'expropriation pour cause d'utilité publique, Journ. Trib., 1 et 8 juillet 1962, p. 433, vlg.);

VI. Besluit :

Overwegende dat het er terzake om gaat te beoordelen of er kan vastgesteld worden, zoals het onteigeningsbesluit het deed, dat het onontbeerlijk is de onroerende goederen onmiddellijk in bezit te nemen, wanneer het bestuur met de onteigening het voornemen heeft te Rekkem werkmanswoningen op te richten, dan wanneer de Rechtbank is geplaatst tegenover de gegevens, die voortspruiten uit de aangehaalde passus van het schattingsverslag, waarvan de termen als volgt luiden: «en groot getaal percelen» bouwgrond zal gecreëerd worden, wijl de vraag naar «bouwgrond te Rekkem eerder beperkt is. De bevolking bedraagt thans 4829 inwoners; dit betekent » sinds 1947 slechts een aangroei van circa 300 inwoners; een gedeelte van deze bevolking op de wijk » Risquons-Tout is bovendien volledig op Moeskroen » aangewezen. Tijdens de jaren 1959, 1960 en 1961 » bedroeg het getal nieuwe woningen op privé initiatief opgericht respectievelijk 17, 20 en 23 »;

Overwegende dat de rechtbank, ongeacht het ontbreken van de vereiste waarborg betreffende de juistheid van de aangehaalde gegevens, tot een demografisch onderzoek van de toestand zou moeten overgaan en, verder en hoofdzakelijk, zou dienen in te dringen in het geheel van de richtlijnen van 's lands politiek beleid, welke tot grondslag van de beslissing van de Koning hebben geleid, om te beoordelen of Hij redenen had te menen dat de inneming bij hoogdringendheid moest geschieden;

Overwegende dat, zonder stelling te nemen op deze punten, de rechtbank niet kan oordelen over de oprechttheid van het inroepen van de hoogdringendheid;

Overwegende dat ze, met aldus te handelen, zich zou innemen in de innerlijke bestanddelen van een daad, welke, volgens de eis van de grondwet, tot de exclusieve aan de uitvoerende macht voorbehouden bevoegdheid behoort; dat ze aldus het grondwettelijk voorschrift van de scheiding van de machten zou miskennen;

Overwegende dat de eerste rechter terzake geen bevoegdheid bezat om voor recht te zeggen dat het koninklijk besluit van 11 augustus 1961, waarop de onteigening terzake steunt, onwettig is en dat er geen rechtsgevolgen kunnen aan verbonden worden;

Overwegende dat partijen ten onrechte voorhielden dat het vonnis in hoger beroep diende geveld te worden ten laatste acht dagen na de inleiding, overeenkomstig de bepaling van artikel 7, 3^e al. van de nieuwe wet van 26 juli 1962, (in vervanging van de besluit-wet van 3 februari 1947);

Overwegende dat artikel 21 van de nieuwe wet bepaalt dat de gerechtelijke procedures, die bij de inwerkingtreding van deze wet aan de gang zijn, onder de beheersing van de besluitwet van 3 februari 1947, overeenkomstig die besluitwet worden voortgezet; dat in deze laatste deze buitenmatig korte termijn niet voorzien is en huidig vonnis in werkelijkheid niet binnen de acht dagen na de inleiding diende uitgesproken te worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord het tegenstrijdig advies van de heer H. Vergote, Eerste-Substituut-Procureur des Konings, gegeven in openbare terechtzitting van zes oktober 1962;

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende;

Machtigt ambtshalve, voor zoveel als nodig, tweede geïntimeerde om in rechte te treden;

Wijzende op tegenspraak;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond;

Hervormt het eerste vonnis en opnieuw wijzende, doende wat de eerste rechter had behoren te doen, zegt voor recht dat het onteigeningsbesluit van 11 augustus 1961 terzake wettelijke gevolgen heeft; zegt dat de eerste rechter bevoegd is om gevolg te geven aan het verzoekschrift van 29 november 1961 en aan de vordering, ingeleid bij dagvaarding van 14 december 1961, strekkende tot de onteigening van drie hectaren achtenveertig centiaren grond, gelegen te Rekkem, eigendom van geïntimeerden;

Zegt voor recht dat de eerste rechter uitspraak zal doen nopens de gedingskosten van eerste aanleg in zijn eindvonnis;

Veroordeelt geïntimeerden tot de kosten van hoger beroep;

Verwijst de zaak terug naar de Vrederechter van het kanton Menen, voor verdere behandeling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

5e Kamer. — 2 maart 1960.

Voorzitter : M. Rollier.

Rechters : M.M. Maffei en Broeckx.

O.M. : M. Matthys.

Advocaten : Mrs. Snoeck en van Avermaet.

Afsluiting. — Toepasselijkheid van art. 656 B.W. bij het bouwen en herstellen van de afsluitingen van de in steden en voorsteden gelegen eigendommen.

De nabuur, die krachtens art. 663 B.W. verplicht kan worden om bij te dragen tot het bouwen en herstellen van de afsluiting, kan zich van deze verplichting bevrijden door overeenkomstig art. 656 B.W. afstand te doen van de helft van de grond, waarop de afsluiting opgericht werd of zal opgericht worden.

Cs. Van Hecke t/ De Craecker.

Gezien de stukken, waaronder het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton Lokeren, dd. 30-9-1959, in regelmatig afschrift voorgebracht, waartegen E. Van Hecke tijdig en regelmatig in beroep is gekomen ;

Overwegende dat de eigendom van P. De Craecker, gelegen te Lokeren, Heirbrugstraat nr 291, paalt aan de ernaast gelegen eigendom van beroepers ;

Overwegende dat P. De Craecker er zich over beklagt dat beide eigendommen slechts gescheiden zijn door een scheidingsmuur die de private eigendom is van E. Van Hecke doch die zich in zulke slechte staat bevindt dat het in feite onmogelijk als een degelijke en voldoende afsluiting kan beschouwd ; dat zijn oorspronkelijke vordering, ingeleid bij dagvaarding van deurwaarder J. De Potter te Lokeren, dd. 24-12-1958, er dan ook toe strekt, op grond van art. 663 B.W. E. Van Hecke te horen veroordelen om voor de helft bij te dragen in de oprichting van een afsluiting in betonplaten tussen de beide eigendommen ;

Overwegende dat E. Van Hecke hangende het geding is overleden ; dat echter zijn rechtsopvolgers regelmatig het geding hebben hervat en voortzetten ;

Overwegende dat beroepers de noodzakelijkheid en het nut van het optrekken van deze nieuwe scheidingsmuur volledig betwisten ; dat ze in ieder geval akte vragen van hun afstand aan geïntimeerde van de helft van de grond waarop deze nieuwe muur zal opgericht worden, met verzaking aan elk recht van gebruik van deze muur (art. 656 B.W.) ; dat ze, bij tegeneis, de wegruiming vorderen van een stal die door geïntimeerde of zijn rechtsvoorgangers tegen hun private muur zonder recht noch titel werd aangebouwd ;

Overwegende dat de eerste rechter, bij vonnis a quo, de hoofdeis van P. De Craecker heeft ingewilligd en vooraleer ten gronde uitspraak te doen over de tegeneis, P. De Craecker gemachtigd heeft om door alle middelen van recht te bewijzen dat hij door verjaring de eigendom verkregen heeft van dit deel van de muur waartegen voormelde stal aangebouwd werd ;

Overwegende dat beroepers deze beslissing betwisten terwijl geïntimeerde, die principieel de tegeneis blijft betwisten, zoniet « expressis verbis » toch minstens impliciet tegenberoep instellen ;

Overwegende dat, volgens de gegevens van de bundel en de elementen, verstrekt in termen van pleidooien, de Heirbrugstraat waar de goederen gelegen

zijn, weliswaar niet tot het Centrum van de stad Lokeren behoort doch niettemin deel uitmaakt van een volkrijke buurt en de straat er bijna volledig volgebouwd is ; dat de huizen er hoofdzakelijk betrokken zijn door zelfstandigen, bedienden, winkeliers, garages, arbeiders, enz. ; dat het hier gaat om een woningzone, zonder dat er sprake kan zijn van plattelandsbewoners waarvan de grote meerderheid landarbeid verricht ; dat hier ook voor de stad en buitenwijken een algemeen plan van aanleg bestaat ; dat art. 663 B.W. dus zeker toepasselijk is ;

Overwegende dat uit de vaststellingen van de eerste Rechter ter plaatse voldoende is gebleken dat de huidige private afsluiting, in haar huidige staat, onvoldoende voorkomt ; dat de hoofdvordering van P. De Craecker dus principieel gegrond voorkomt daar al de andere wettelijke vereisten vervuld zijn ;

Overwegende echter dat, ook al is deze kwestie betwist, de meest recente en de meest gezaghebbende rechtsleer en rechtspraak van oordeel is dat de nabuur zich kan bevrijden van de verplichting die art. 663 B.W. hem oplegt om in de oprichtingskosten of in de herstellingskosten van de afsluitingsmuren tussen te komen, door, met toepassing van art. 656 B.W. afstand te doen van de helft van de grond waarop deze muur zal opgericht worden of opgericht werd ; dat aan beroepers akte dient verleend van hun afstand in die zin ;

Overwegende dat de tegeneis van huidige beroepers, strekkende tot wegruiming van een zonder recht noch titel aangebrachte stalling, weliswaar betrekking heeft op de huidige scheidingsmuur doch in geen geval kan beschouwd als een verweer tegen de hoofdeis of als een vordering die innig verknocht of samenhangend is met deze hoofdeis ; dat de tegeneis niet ontvankelijk voorkomt zodat op geïntimeerde's aanbod van bewijs niet verder dient ingegaan ;

Overwegende dat de beroepen aldus gegrond voorkomen ;

Om deze redenen, de Rechtbank, zetelende in graad van beroep, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, ontvangt het beroep en het tegenberoep verklaart ze beide gegrond, dienvolgens het vonnis a quo wijzigende en doende wat de eerste Rechter had behoren te doen ;

Zegt voor recht dat de oorspronkelijke eis van P. De Craecker principieel gegrond is doch dat beroepers volledig bevrijd zijn van hunne verplichtingen om tussen te komen in de oprichtingskosten van de nieuw op te trekken afsluitingsmuur tussen de twee erven en zulks bij toepassing van art. 656 B.W. ingevolge de afstand aan geïntimeerde van de helft van de grond waarop deze muur zal opgericht worden en met verzaking van elk gebruik van deze muur, afstand door beroepers eigenhandig ondertekend in hun besluitschrift van 23-2-1960 en waarvan hun hierbij uitdrukkelijk akte gegeven wordt ;

Verklaart de tegeneis niet ontvankelijk ;

Veroordeelt ieder der partijen tot de helft der gerechtskosten van beide aanleggen.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer — 10 januari 1963.

Voorzitter : M. A. Taevernier.

Rechters : M.M. E. Van Nuffel en R. Wyckaert.

Referendaris : M. A. Van Hauwermeiren.

Advocaten : Mrs. Duchène en Standaert.

Vervoer per spoor. — Staangelden. — Staking.

1. De staangelden voor spoorwagens moeten betaald worden zelfs ingeval van overmacht;
2. de bestemming (destinataire) wordt partij bij het vervoercontract indien hij zich op dat contract beroept. In dat geval moet hij alle gevolgen dragen spruitend uit de voorwaarden van het contract.
3. Het vervoercontract met de Belgische Spoorwegen gesloten, is een adhesiecontract sui generis : de in het Staatsblad gepubliceerde reglementen hebben dezelfde kracht als de wet, en iedereen dient ze aldus te kennen.

De Baerdemaeker t/ N.M.B.S.

Agence Mar. Minne t/ id.

Reyniers t/ idem.

Geloopt partijen in hun middelen en besluiten, Meester Duchène F. voor eiseres en Meester Standaert voor verweerster;

Overwegende dat de vordering voor doel heeft de verweerster te doen veroordelen tot het betalen van 244.545 frank, som verminderd bij besluiten, tijdens het geding nedergelegd, op 122.273 frank meer de gerechtelijk intresten en de kosten, voor staangelden van 101 wagons geladen met ijzer, verzonden uit België, Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg, en die tussen 20 december 1960 en 20 januari 1961 in het station Gent-Zeehaven ter beschikking van de firma De Baerdemaeker werden gesteld;

Overwegende dat de eiseres voorhoudt :

dat luidens het Algemeen Reglement betreffende het aanrekenen van staangeld, en waarvan een afschrift nedergelegd wordt (Bijlage I van de nota van de eiseres) de geadresseerde beschikt over 8 of 10 werkdagen om de wagons te lossen;

dat zij in bijlage II de opgave geeft van de basissen waarop de staangelden berekend werden, deze cijfers niet betwist zijnde door de verweerster;

dat er niet betwist wordt dat de wagons slechts na het verstrijken van de lostermijn ledig aan de N.M.B.S. werden terugbezorgd (4 wagons echter geladen hervorzonden);

dat door het station Gent-Zeehaven dus staangeld aangerekend werd op basis van art. 32, § 12 van het Algemeen Reglement en bij tarief 20 - V, VI, XIV v. bundel VII;

dat die staangelden zoals gezegd met 50 % vermindert werden (122.273 F in plaats van 244.545 F);

Overwegende dat de verweerster tegenwerpt :

dat er van de donderdagmorgen 22 december 1960 tot maandagmorgen 16.1.1961 volledige staking is geweest in de haven van Gent, wat bewezen is door verklaringen van de Kamer van Koophandel, van de Association des Intérêts Maritimes en van de C.E.P.G.;

dat de verweerster zich dus in de volstreekte onmogelijkheid bevond de wagons te lossen en het geval van overmacht inroept;

Overwegende dat de eiseres daarop terecht antwoordt dat het contract-reglement van de N.M.B.S. art. 32

§ 12 in fine vermeldt : « het staangeld wordt geheven om het even welke de oorzaak zij van de overschrijding van de lostermijn en zelfs in geval van overmacht »;

Overwegende dat de verweerster nog doet gelden : dat de P.V.B.A. De Baerdemaeker slechts « bestemming » was, dat de « bestemming » (destinataire) niet tussenkomt in de overeenkomst afgesloten tussen de verzender/verlader en de vervoerder, en dat vermeld contract-reglement slechts tegenstelbaar is aan de bestemming wanneer deze er zich op beroept (L. Fredericq tome II, n° 386 : « le destinataire se trouve obligé par la convention de transport dès qu'il s'en prévaut si le destinataire refuse l'envoi, il reste étranger au transport et le voiturier sera sans action contre lui »);

Overwegende dat de verweerster uitlegt dat zij geen beslissing van aanvaarding of weigering kon nemen, gezien de staking;

Overwegende echter dat het niet bewezen is dat de verweerster de wagons heeft geweigerd; dat zij integendeel na de staking de wagons heeft gelost, en dus aanvaard;

Overwegende dat er niet betwist wordt door de eiseres dat zo verweerster werkelijk, na afloop van de staking, de wagons geweigerd had, de spoorweg thans geen enkel vorderingsrecht tegen de geadresseerde zou bezitten;

Overwegende echter dat de verweerster de wagons wel gelost heeft, ze dus aanvaard heeft en partij is geworden in het vervoercontract, waarvan zij de schikkingen dus is bijgetreden;

Overwegende dat onder die schikkingen zich de verzaking aan het geval van overmacht bevond;

dat de geldigheid van dergelijke bedingen van verzaking aangenomen wordt door de Rechtspraak;

Overwegende dat volgens de wet van 25 augustus 1891 het vervoercontract der Belgische Spoorwegen gesloten wordt tegen de prijzen en voorwaarden van de in het Staatsblad gepubliceerde reglementen;

Overwegende dat het vervoercontract met de Spoorwegen aldus een « adhesiecontract » is « sui generis »; dat wie vervoercontracten aangaat met de Spoorwegen, krachtens de wet de reglementen die gepubliceerd werden moet aanvaarden; dat overigens de verweerster die dagelijks met de Spoorwegen handelt, niet onwetend kan zijn van de verplichting om staangelden te betalen niettegenstaande het geval van overmacht;

Overwegende dat indien de verweerster niet wilde gebonden zijn door die verzaking aan het geval van overmacht, zij haar weigering de wagons te aanvaarden had moeten laten kennen; dat zij door het lossen der wagons na de staking het vervoercontract bijtrad;

dat zij zodoende alle verplichtingen spruitende uit het contract overnam (art. 1121 B.W.; L. Fredericq, T. III, blz. 543; Baudry Lacantinerie et Wahl Lonaye, T. II, n° 2476; Hrb. Gent 14 november 1903, Jur. Comm. Fl. 1909, n° 3477; Hrb. Antwerpen 9 oktober 1941, P.A. 1941, 337; « La stipulation pour autrui, prévue à l'art. 1121 du Code Civil, se trouve incluse dans le contrat, de sorte que le destinataire (personne autre que l'expéditeur) est le créancier ou le débiteur direct et personnel du voiturier; il peut agir contre lui et invoquer toutes les clauses favorables du contrat; mais d'autre part il (le destinataire) devra subir toutes les conséquences défavorables de la convention. » Zie ook Stevens en Henning, Le contrat de transport, blz. 41 n° 75, n° 202);

Overwegende dat de voorwaarden van het vervoer per spoorweg door iedereen moeten gekend zijn, vermits zij kracht hebben zoals de wet (Fr. Verbr. 25 juni 1913; Stevens, ibid., blz. 57 en volg. en blz. 99.

«Nous avons parlé des conséquences regrettables mais nécessaires de la loi : elles tiennent à la nature particulière du contrat de transport»

en n° 31 : «Le public ne peut pas plus prétexter l'ignorance en ce qui concerne les règlements qu'il ne pourrait le faire à l'égard de la loi. Les tarifs et règlements légalement publiés s'imposent au public avec la même force et la même autorité que les lois» (Rapport des Commissions, zie Stevens, blz. 17 n° 31 en nota's);

Overwegende dat de rechtbanken de schikkingen betreffende de staangelden wettig hebben verklaard (Verbr. 30 mei 1895, Pas. 1895, I, 204);

Overwegende dat inzake de verweerster niet betwist verwittigd te zijn geweest van de aankomst van de wagons; dat zij haar weigering niet heeft laten kennen en dat deze weigering ook uit geen harer gedragingen impliciet gebleken is; dat haar stilzwijgen en haar passiviteit deze weigering hadden kunnen doen veronderstellen, had zij niet integendeel door het lossen der wagons uitdrukkelijk de wil uitgedrukt partij te worden bij het vervoercontract, met alle gevolgen en verplichtingen aan dat contract verbonden;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Geeft akte aan de eiseres dat zij haar vordering vermindert op 122.273 frank (hoofdsom);

Veroordeelt de P.V.B.A. De Baerdemaecker tot het betalen van 122.273 frank meer de gerechtelijke inkomsten;

Verwijst verweerster in de kosten van het geding, voorlopig begroot op 1.080 frank, registratie- en expeditierechten niet inbegrepen;

Wijst het overige van de vordering af als ongegrond.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 17 januari 1963.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Rechtsz. : M.M. Beyaert en Lambrecht.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advokaten : Mrs. Bulckaert en Bourgeois.

Naamloze vennootschap. — Onverenigbaarheid tussen de functies van commissaris en beheerder. — Commissaris kan geen beheerder worden vóór dat hij als commissaris vervangen is.

De commissarissen van een naamloze vennootschap mogen in die vennootschap geen ander ambt uitoefenen.

Na het verstrijken van de termijn van hun mandaat of na hun ontslag moeten zij hun taak blijven uitoefenen totdat zij vervangen zijn; hun toezicht is een waarborg van openbare orde.

De benoeming van een commissaris tot beheerder, vóór dat hij als commissaris vervangen is, is nietig.

G.D. & Cons. t/ N.V. Anc. Ets. D.D. & P. en Cons.

Gezien de daging van 8 september 1962, waarbij de eisers de nietigverklaring of de nietigheid vragen der beslissing van de algemene vergadering van de N.V. dd. 9 augustus 1962, waarbij H.S. tot beheerder werd benoemd, kosten aan de N.V. en de laatste drie ge-

daagden horend het vonnis jegens zich verbindend, verklaren;

Overwegende dat bij beslissing der algemene vergadering van de N.V. dd. 9 augustus 1962 G.D. als beheerder werd ontzet en H.S. tot beheerder werd benoemd voor de duur der voleindiging van het mandaat G.D.; dat op dat ogenblik H.S. de enige commissaris van de N.V. was;

dat bij beslissing der buitengewone algemene vergadering van 11 september 1962 P.S. als commissaris van de N.V. werd aangesteld;

Overwegende dat de eisers de nietigheid vorderen van de beslissing van 9 augustus 1962 op grond der onverenigbaarheid van de functie van commissaris en beheerder en nog omdat H.S., zaakvoerder van een P.V.B.A. met eenzelfde voorwerp als dit van de N.V., art. 19 der statuten van de N.V. heeft overtreden;

Overwegende dat de commissarissen generlei ander ambt mogen uitoefenen inzake de vennootschap die aan hun toezicht onderworpen is (art. 64 quater sinds 1 december 1953);

Overwegende dat de commissarissen, na termijnverstrijking of na persoonlijk ontslag, hun taak tot aan hun vervanging moeten blijven vervullen daar hun toezicht een waarborg is van openbare orde (P.V. V° Soc. An. n° 1151; Hrb. Namen, 4 februari 1926, Rev. Prat. Soc., 1926, 240; Les Nouvelles, Dr. Comm., T. III, Les Soc. n° 2369 en n° 2370; Resteau, T. II, n° 993);

dat H.S. dienvolgens commissaris was tot 11 september 1962, zodat hij op 9 augustus 1962, commissaris in functie zijnde, geen beheerder kon worden;

dat het verweer, betogend dat H.S. door zijn benoeming tot beheerder automatisch ophield commissaris te zijn, niet opgaat daar het in tegenspraak is met de rechtsregel van blijvende taakvervulling tot aan de vervanging;

Overwegende dat het toezicht een essentieel bestanddeel is van de N.V. en dat, waar H.S. de enige commissaris was, hij «a fortiori» tot aan zijn vervanging moest aanblijven;

Overwegende dat, waar het aantal beheerders wettelijk ten minste drie moet zijn en de beheerders een college vormen dat collegiaal optreedt, de raad van beheer van de N.V. na de afzetting van G.D. en de nietigheid van de aanstelling van H.S., slechts uit twee beheerders bestond met het gevolg dat de raad geen andere beslissingen kon treffen dan diegene die nodig zijn om zich zo vlug mogelijk aan te vullen ten einde het aantal van de wet te eerbiedigen (Wauwermans, n° 322; Rev. Pr. Soc. 1922, 247; zie nog Rev. Pr. Soc. 1922, 243);

dat, na de afzetting van G.D., de twee beheerders met de commissaris het algemeen college konden vormen om dringend in de aanvulling van een beheerder te voorzien tot aan de eerste algemene vergadering (P.B. V° Soc. An. n° 871 volg.; art. 55, lid 4, S.W.H.V.);

dat dienvolgens de twee overige beheerders geldig een algemene vergadering konden samenroepen met als oogmerk de aanstelling van een derde beheerder maar dat de buitengewone algemene vergadering van 11 september 1962 dit punt niet op de dagorde had;

Overwegende dat het vonnis verbindend voor de laatste drie gedaagden moet verklaard worden;

Overwegende dat de voormelde reden tot vernietiging van de beslissing volstaat zodat de tweede niet moet onderzocht worden;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend;

Zegt voor recht dat de aanstelling tot beheerder van

de commissaris H.S. bij beslissing van de buitengewone algemene vergadering van de N.V. dd. 9 augustus 1962 nietig is « ex tunc » met alle gevolgen vandien;

Verklaart dit vonnis verbindend voor de laatste drie gedaagden.

BIBLIOGRAPHIE

Wirtschaft und Wettbewerb. — Nummers 1 en 2/1963.

« Wirtschaft und Wettbewerb » (uitgegeven door: Verlag Handelsblatt GmbH, Kreuzstrasse 21, Düsseldorf 4) is ongetwijfeld het beste tijdschrift dat regelmatig een grondig overzicht geeft van de evolutie van het mededingingsrecht op internationaal vlak. Het is overigens het enige tijdschrift dat uitsluitend gewijd is aan bedoeld onderwerp.

Het is thans in zijn dertiende jaargang, en elk nummer bedraagt een honderdtal bladzijden.

De diverse bijdragen, mededelingen en documenten welke in elke aflevering opgenomen worden, betreffen het ganse gebied van het recht van de mededinging, en voornamelijk: de economische mededinging (kartelrecht), het recht van de oneerlijke en van de onwettige mededinging, de nijverheidseigendom (octrooien, merken, « know how » enz.).

Met bijzondere aandacht wordt de toepassing van de nationale wetgevingen en van het E.E.G.-recht op dat gebied gevolgd, en besproken door uitmuntende specialisten.

Een overzicht van de inhoud van de laatste twee afleveringen (januari en februari 1963) zal de lezer hiervan overtuigen.

Januari 1963.

— Een studie van Dr. Spengler, die overigens een gezaghebbend auteur is op het gebied van het Duits en Europees kartelrecht, over het discriminatieverbod van het Duitse « Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen ».

— De verhouding tussen E.E.G.- en Duits kartelrecht, door Dr. Baruch.

— Recente inlichtingen over de houding van de administratie van de Verenigde Staten t.a.v. prijsafspraken tussen mededingers.

— Toepassingsstudie in verband met het discriminatieverbod van het E.G.K.S.-verdrag, door R. Hoederath.

— Vergelijking tussen het recht van de economische mededinging in de Verenigde Staten en in enkele Europese landen.

— Verscheidene mededelingen en beslissingen in verband met de aanwending van de mededingingsbepalingen van de E.E.G.

— Zoals in elke aflevering, verschijnt ook in het januari-nummer een reeks van beslissingen van het Duitse Bundeskartellamt, o.a. met betrekking tot prijsafspraken en specialisatiekartels.

— Vermelden we ten slotte een uitstekend commentaar van Dr. Deringer over art. 85 van het E.E.G.-verdrag en over de toepassingsverordening nr. 17 ervan. Dr. Deringer is lid van het Europees Parlement, waar hij verslaggever is van de commissie welke zich meer bepaald met de mededingingsbepalingen van het Verdrag onledig houdt, zodat men aan het commentaar van Dr. Deringer een groot gezag mag toeschrijven.

Februari 1963.

— Een studie van Dr. Schmidt over de marktoestand in verband met mededingingsregelingen.

— Diverse mededelingen over Duits en Europees kartelrecht (handelsmonopoliën in de E.E.G., aanmelding van afspraken bij het Bundeskartellamt).

— Stellingname van de E.E.G.-Commissie in verband met de te volgen politiek op het gebied van de economische mededinging.

— Tekst van Verordening nr. 153 van de E.E.G.-Commissie, waarbij aanmeldingsformulier B 1 werd ingesteld.

— Tekst van de mededelingen van de E.E.G.-Commissie betreffende alleenverkoopovereenkomsten en octrooicentievereenkomsten.

— Overzicht van de Duitse rechtspraak inzake kartelrecht.

— Voortzetting van het in de januari-aflevering verschenen commentaar van Dr. Deringer over art. 85 van het E.E.G.-verdrag en van Verordening nr. 17 van de Raad van de E.E.G.

Aangezien het recht van de economische mededinging en het recht van de mededinging in het algemeen steeds meer invloed heeft op de contracten van onze ondernemingen, zal elk jurist eraan houden regelmatig ingelicht te worden over de evolutie van deze rechtspraak. Daarvoor kan hij stellig geen betere gids vinden dan het tijdschrift WuW.

G.S.

Kamer van Koophandel van Brussel. — De reglementering der prijzen, Brussel, 1963, 56 blz.

In een zopas verschenen studie heeft de Kamer van Koophandel van Brussel alle huidige specifieke wettelijke bepalingen verzameld inzake de reglementering der prijzen. Het werk bevat verder enkele karakteristieke beslissingen uit de Belgische rechtspraak in verband o.m. met de vastgestelde prijs en de normale prijs.

In zeven hoofdstukken worden achtereenvolgens behandeld: de ongeoorloofde speculaties, de normale prijs, de maximprijzen, de aangifte der prijsverhogingen, de verplichte prijzen, de verkoop met afslag en de aanplakking der prijzen.

Dit praktisch naslagwerk is zeker een kostbare hulp voor allen die handelsverrichtingen doen, zowel op produktie- als op distributievak, daar de wettelijkheid van de verkoopprijs van wezenlijk belang is.

Deze studie, in het Nederlands uitgegeven onder de titel: « De Reglementering der Prijzen » en 56 blz. bevattende, kan bekomen worden bij de Kamer van Koophandel van Brussel, 112, Trierstraat, Brussel 4, mits storting van 75,— F op P.C.R. 1116.27.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Studieavonden betreffende de nieuwe fiscale wetgeving.

De studieavonden, ingericht door de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen, die geleid worden door Mr. Carlos De Baeck, hebben een buitengewoon succes gekend en de colleges, die plaats hadden op 11 en 18 dezer, werden telkens door een honderdtal confraters bijgewoond.

Het bestuur van de Conferentie wenst er de belang-

stellenden aan te herinneren dat er op maandag, 25 dezer, geen studieavond zal plaats hebben daar diezelfde avond het stagistenfeest doorgaat.

De volgende studieavond zal doorgaan op 4 maart en zal aanvangen om 20.30 uur en niet om 20 uur, zoals aanvankelijk gezegd was.

Bezoek aan de N.V. Laminiers d'Anvers.

Een (ge)harde kern van trouwe leden trotseerde op 15 februari j.l. mistigheid, sneeuwregen en extensieve modderplassen om te gaan kijken naar het walsen in Schoten.

Bedoeld wordt het staalwalsen waarmee de N.V. Laminiers d'Anvers haar brood en nog wat meer verdient.

De Heren Delauw en Cugnon, ingenieurs, en Verbeeck, algemeen secretaris, ontvingen ons in het hoofdkantoor, waar wij nader kennis maakten met het bedrijf. Dit behoort met zijn ± 230 arbeiders en bedienden tot de kleinere zaken in deze sector. Productie: 5.000 ton afgewerkte stukken per maand, waarvan 90 % de export spijst, vooral naar Uncle Sam, Zuid-Amerika, Duitsland en Nederland. De grondstof, de zg. biljetten of staven van 2 à 2,5 m en enkele cm dik, wordt betrokken uit de Waalse metaalindustrie en per aak over het Albertkanaal (indien ijsvrij) aangevoerd. Men walst daar in Schoten 24 uur op de 24, met drie shifts.

Dan gingen wij over tot het plaatsbezoek, dat begon bij de oven, waar de biljetten, staalgrijs en stijfkoud, zijlings naast elkaar schuiven om er na een uur verhitte, geelgloeiend en buigzaam als bamboe, aan de andere kant uit te glijden. Zij hebben dan een temperatuur van rond de 800°, terwijl het in de oven tot 1.300° komt. Dit fornuis slikt dan ook 10 ton stookolie per dag! Wij hebben allemaal even aan onze verwarmingsfakkuurtjes gedacht.

En wat is nu walsen? Het gelijktijdig pletten, wringen en uittrekken van de staaf, terwijl men er tevens een bepaalde vorm aan geeft (T, U, of andere vormen). De wals zelf is een stel van boven elkaar geplaatste rollen of cylinders, voorzien van groeven (kalibers) die de gewenste vorm aanbrengen. De staaf wordt tussen beide rollen doorgevoerd, en wel vijf à zes keer opnieuw, telkens door een andere wals. Zo zagen wij biljetten van 2 m lang de oven ingaan, die bij het verlaten van de 6e wals tot 40 m waren uitgerokken. Bij iedere wals staat een arbeider die met een zware tang de kop van de staaf, die vervaarlijk over de vloer op de man toeschiet, grijpt en tussen de rollen steekt. Eén misgreep, of onoplettendheid en hij riskeert ernstige brandwonden.

Het was een boeiend schouwspel, dit heen en weer schieten van tientallen gloeiend rode staven in de enorme, halfdonkere fabriekshal.

Dan stonden we nog stil bij de snij- en strekmachines en bij de kalibreerders, die de groeven in de rollen snijden.

Een leerrijk bezoek, dat sloot met een knabbeltje en 'n edel nat, ons vriendelijk aangeboden door de Directie.

H. A.

Conferentie van de Jonge Balie van Brugge

Op dinsdag 19 februari jl. hield de Heer Prof. Dr. Egide Strubbe een voordracht voor de Conferentie in de zaal van de Tuchtraad, Justitiepaleis, Brugge. Hij sprak over: «Misdadigheid en strafrecht in de XVIe eeuw te Brugge».

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters, jrg. 1962 - n° 12 :
Mededeling. — Retraite. — Nécrologie. — Bibliographie. — Chronique des justices de Paix.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht, jrg. 1962 - n° 6 :

H. Von der Groeben, Harmonisatie van de omzetbelasting. — G. E. de Jongste, Over enkele begrippen in de planologie. — A. Vranckx, De ombudsman, parlementair commissaris. — L. Spreutels, De begrotingsclassificatie in de Verenigde Staten van Amerika. — S. Marien, De overheidsaannemingen in België.

Politica, jrg. 1963 - n° 1 :

K. Dobbelaere, De Gutman-schaaltechniek of de hiërarchische analyse. — W. Dumon, De middenstand tegenover arbeid en vrije tijd.

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1963 - n° 1 :

Samenspraak tussen de instellingen. — Associatie van Griekenland met de Gemeenschap. — Toetreding van derde landen tot de E.E.G. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en organen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1963 - n° 7 :

E. Fischer-Keuls, Het gewijzigd ontwerp voor het nieuwe erfrecht. II (slot). — F. J. F. M. Duynstee, Mr. J. Le Poole, Gratie voor Oorlogsmisdadigers. — G. E. Langemeijer, Psychiatrisch-Juridisch Gezelschap. — H. F. Van Panhuys, Naschrift. — H. Blom, De samenstelling van het aanbod in onteigeningszaken: dupliek.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1963 - n° 4755 :

S. N. van Opstall, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Afdeling 6.1.6 (II). — P. W. van der Ploeg, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak.

Journal des Tribunaux, jrg. 1963 - n° 4393 :

L. Goffin, La responsabilité de la C.E.C.A. du chef de fautes différentes de la faute de service. — S. Oschinsky, Les travaux de la Commission de réforme du droit des sociétés.

Revue Critique de Jurisprudence Belge, jrg. 1962 - n° 4 :

M. Cornil, Conventions collectives et décisions des commissions paritaires. — P. Gothot, L'ordre public international et l'application des lois politiques étrangères. — L. Simont, L'action directe de la victime d'un accident d'automobile contre l'assureur du propriétaire de celle-ci.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, jrg. 1963 - n° 2 :

Loi communale. — Bibliographie. — Bibliothèques publiques. — Enseignement. — Transports en commun. — Fonctionnaires communaux. — Etat civil. — Loteries et tombolas. — Polders et waterings. — Eaux.

Recueil Général de l'enregistrement et du Notariat, jrg. 1963 - n° 20579 :

A. Cuvelier, Le régime des habitations en matière de droits d'enregistrement.

Recueil Dalloz, jrg. 1963 - n° 7 :

A. Beson, Plaidoyer pour l'absolution judiciaire.